

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARD 39 IN NJEGOVO
UVAJANJE**

Ljubljana, maj 2005

IRIS ROJC

IZJAVA

Študentka IRIS ROJC izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom docenta dr. MARJANA ODARJA, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 25.05.2005

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1. SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARDI	2
1.1. PRENOVA SRS	2
1.2. NAMEN SRS	3
1.3. UREDITEV SLOVENSKIH RAČUNOVODSKIH STANDARDOV	4
2. SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARD 39 – RAČUNOVODSKE REŠITVE PRI MALIH SAMOSTOJNIH PODJETNIKIH POSAMEZNIKIH	4
2.1. STANDARD	4
2.1.1. Letno poročilo podjetnika za zunanje poslovno poročanje	5
2.1.2. Razkrivanje postavk v izkazu stanja in izkazu poslovnega izida.....	7
2.1.3. Vodenje poslovnih knjig	8
2.1.4. Knjigovodske listine.....	10
2.1.5. Amortiziranje	12
2.1.6. Začetno računovodsko merjenje zalog.....	14
2.1.7. Prevrednotenje.....	15
2.1.8. Popis sredstev in obveznosti do njihovih virov.....	16
2.2. POJASNILA STANDARDA	17
2.3. ENOSTAVNO KNJIGOVODSTVO	18
2.3.1. Osnovna načela enostavnega knjigovodstva	18
2.3.2. Poslovne knjige	18
2.3.3. Letno poročilo	19
3. RAZISKAVA O UVAJANJU SRS 39 (NA OBMOČJU SEVERNE PRIMORSKE)	19
3.1. OPREDELITEV PROBLEMA IN CILJEV RAZISKAVE.....	19
3.2. NAČRTOVANJE RAZISKAVE	20
3.2.1. Viri podatkov.....	20
3.2.2. Raziskovalna metoda.....	20
3.2.3. Raziskovalni inštrument	21
3.2.4. Načrt vzorčenja	22
3.2.5. Omejitve in možne napake pri raziskavi	22
3.3. ZBIRANJE PODATKOV	22
3.4. REZULTATI RAZISKAVE	23
3.4.1. Opis vzorca.....	23
3.4.2. Univariantne statistike po posameznih vprašanjih.....	24
3.5. ANALIZA POVEZAV MED SPREMENLJIVKAMI – PREIZKUŠANJE DOMNEV	34
3.5.1. Preverjanje hipotez.....	35
3.6. GLAVNE UGOTOVITVE RAZISKAVE.....	38
SKLEP	40

LITERATURA	42
-------------------------	-----------

VIRI.....	43
------------------	-----------

PRILOGE

PRILOGA 1: Vprašalnik

PRILOGA 2: Rezultati ankete

PRILOGA 3: Napotki za oblikovanje računovodskih usmeritev

PRILOGA 4: Izračun za hipoteze

UVOD

V letu 1991 je Zveza društev računovodskih in finančnih delavcev Slovenije imenovala posebno komisijo za pripravo predlogov slovenskih računovodskih standardov (v nadaljevanju SRS), ki je pripravila predloge 32 standardov. Prvotno je bilo zastavljeno, da so SRS kar najbolj oprti na mednarodne računovodske standarde in da so v našem računovodskem prostoru tudi izvedljivi. Komisija je tako Aprila 1993 izvršnemu odboru predložila dokončno besedilo SRS v potrditev in sprejem. Le – ta jih je 21. aprila tudi sprejel in SRS so odtlej strokovno veljavni (Slovenski računovodski standardi, 1995, str. 5).

V letu 2001 so se SRS še nekoliko spremenili oziroma dopolnili, zadnja sprememba le – teh pa je bila v letu 2002. Takrat so sprejeli tudi SRS 39, ki je pričel veljati s 1. januarjem 2003. Le – ta je nadomestil Pravilnik o vodenju poslovnih knjig in sestavljanju letnega poročila za samostojnega podjetnika posameznika. Poleg posebnega SRS 39 morajo podjetniki, ki ustrezajo merilom za majhne družbe, upoštevati tudi določbe 51. in 55. člena ZGD ter določbe 61. do 63. člena ZGD (Zakon o gospodarskih družbah); to so določbe glede splošnih pravil o računovodenju, javne objave, členitve bilance stanja in izkaza poslovnega izida ter splošnih pravil vrednotenja (Bohorič, 2004, str. 4).

Osnovne značilnosti podjetnika so enake, kot veljajo za gospodarske družbe: samostojnost in s tem lastna koristnost ter tveganje, pridobitnost, opravljanje dejavnosti na trgu ter izključna narava dejavnosti. Za svoje obveznosti tako podjetnik odgovarja z vsem svojim premoženjem. Tako podjetniki po novem vodijo poslovne knjige na podlagi Zakona o gospodarskih družbah, Splošnih računovodskih standardov, Pravilnika o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah ter SRS 39 (Bohorič, 2004, str. 13).

Ker je uvedba slednjega povzročila kar nekaj razprav, sem se odločila, da se bom v svoji diplomski nalogi osredotočila na uvajanje tega standarda in z raziskavo preverila, če je njegova uveljavitev res povzročila težave pri vodenju poslovnih knjig za samostojne podjetnike.

Svoje diplomsko delo sem v osnovi razdelila na tri poglavja, ki obsegajo teoretični in praktični del. V prvem delu sem grobo opisala Slovenske računovodske standarde, njihov namen in ureditev. Drugi del teoretično predstavlja posebni računovodski standard 39, ki velja za male samostojne podjetnike posameznike. Podrobno sem opisala vse zahteve, ki jih mora samostojni podjetnik izpolnjevati; vodenje poslovnih knjig in knjigovodskih listin, zunanje poročanje, razkrivanje postavk izkazov, amortiziranje, prevrednotenje itd.

Tretji, praktični del diplomske naloge vsebuje analizo raziskave o uvajanju SRS 39. Raziskavo sem omejila na del države, ki mi je najbolj blizu - Severno Primorsko. Poskušala sem ugotoviti, ali je sprejetje tega standarda vplivalo na povečanje s.p.-jev v računovodskih

servisih, preglednost vodenja poslovnih knjig ter cenjenost računovodij. Z raziskavo sem tudi poskušala dobiti odgovor na vprašanje, ali podjetniki in računovodski servisi upoštevajo in izpolnjujejo zahteve novega SRS, kot so npr. vodenje evidence pretokov med podjetjem in gospodinjstvom, vodenje knjige sklepov, prevrednotovanja postavk iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida, podajanje razkritij. Ugotavljala sem tudi, če obstaja povezanost med udeleževanjem seminarjev in številom zaposlenih v računovodskih servisih ter ali je prevrednotovanje postavk večje pri anketirancih z višjo izobrazbo. Za konec diplomske naloge sem povzela še najpomembnejša spoznanja in glavne ugotovitve, dobljene s pomočjo raziskave.

1. SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARDI

1.1. PRENOVA SRS

V Sloveniji so bili prvi SRS sprejeti leta 1993, s 1. 1. 2002 pa so začeli veljati spremenjeni in dopoljeni SRS. Potreba po spremembi dosedanjih SRS se je pojavila najprej na področju prevrednotovanja (revaloriziranja) in na področju uskupinjevanja oziroma konsolidiranja. Pojavile so se celo ideje, da bi za ti dve področji vzpostavili posebna standarda, vendar bi to pomenilo izločitev bistvenega dela iz dosedanje celovite obravnave posamezne gospodarske kategorije (Turk, 2000, str. 7).

Proces prenove je bil zelo obsežen projekt, ki je zahteval usklajeno sodelovanje številnih strokovnjakov iz gospodarstva, bančništva, davčne zakonodaje in tudi strokovnjakov iz različnih ministrstev. Vzrokov za prenovo standardov pa je bilo kar nekaj (Kavčič, 1999, str. 111):

- Od pridobitve prvih računovodskih standardov je minilo skoraj celo desetletje in v tem času se je pojavilo mnogo odprtih vprašanj, katera so skušali pojasnjevati in iskati nanje ustrezne odgovore strokovnjaki v okviru strokovnega sveta na Inštitutu za revizijo. S tem je Inštitut za revizijo podajal svoja stališča k posameznim strokovnim rešitvam v posameznih SRS.
- Pojavila so se nova teoretična in praktična strokovna spoznanja tako v mednarodni kakor tudi domači računovodski stroki.
- Najpomembnejši vzrok je bila želja po doseganju čim boljše primerljivosti med računovodskimi poročili podjetij iz različnih držav, saj se je slovensko gospodarstvo približevalo in odpiralo globalno-finančnim ter gospodarskim tokovom.
- Vzrok prenove pa je nenazadnje bila tudi globalizacija in internacionalizacija gospodarstva, ki narekuje spremembe v računovodskih sistemih posameznih držav.

1.2. NAMEN SRS

Slovenski računovodski standardi so obvezna pravila o strokovnem ravnanju na področju računovodenja v Sloveniji, ki temeljijo na Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD). Določajo strokovna pravila računovodenja ter dopolnjujejo in podrobneje opredeljujejo zakonske določbe in opredelitve (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 11).

SRS so obvezni za vse gospodarske družbe. Sestavlja in sprejema jih Slovenski inštitut za revizijo, soglasje k njim pa mora dati minister za finance, ki mora pred odločitvijo o soglasju pridobiti mnenje Gospodarske zbornice Slovenije, Obrtne zbornice Slovenije in Agencije za trg vrednostnih papirjev (Turk, 2001, str. 5).

SRS so izvirna združitev domače računovodske teorije z mednarodnimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju MRS) in smernicami Evropske zveze¹. Posebnost SRS pa je, da obravnavajo računovodenje kot celoto za notranje in zunanje potrebe podjetij, medtem ko so MRS usmerjeni zgolj v zunanje računovodsko poročanje o dosežkih v preteklosti. SRS izhajajo iz temeljne zamisli, da mora zunanje računovodsko poročanje vplivati tudi na ureditev računovodenja, na kateri temeljijo posebne rešitve pri notranjem poročanju. Vendar pa tudi v SRS niso obdelane podrobnosti notranjega poročanja, ker so odvisne od potreb in zahtev v posameznem podjetju. Tako so obdelane le splošne podlage za notranje poročanje, ki pa se ne razlikujejo od splošnih podlag za zunanje poročanje (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 11).

SRS podrobneje obdelujejo računovodska načela glede metod zajemanja in obdelovanja računovodskih podatkov in informacij. Podrobno obravnavajo tudi tiste podatke, ki vplivajo na predpisane računovodske izkaze predvsem za zunanje potrebe², ne spuščajo pa se v podrobnosti drugih računovodskih obračunov in računovodskih predračunov za zunanje potrebe. Prav tako se ne spuščajo v vprašanja, povezana z obdavčevanjem (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 11).

SRS se nanašajo predvsem na gospodarske družbe, glede na svoje potrebe pa jih uporabljajo tudi druga podjetja, zavodi in celo državne organizacije. Ker SRS temeljijo na domačem kodeksu računovodskih načel, je v njih zajeto precej širše področje, kot ga zajemajo MRS (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 12).

¹ Računovodstvo urejata dve smernici EU, četrta smernica Sveta Evropske unije (78/660/EEC) s 25. 7. 1978 in sedma smernica Sveta Evropske unije (83/349/EEC) s 13. 6. 1983. Ker se četrta smernica uporablja samo v kapitalnih družbah (d.o.o., d.d. in k.d.), sedma pa za konsolidirane računovodske izkaze, se njuna prisotnost ne kaže pri obravnavi SRS 39.

² Ti izkazi so: bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz finančnega izida ter izkaz gibanja kapitala.

1.3. UREDITEV SLOVENSКИH RAČUNOVODSKIH STANDARDOV

Splošnih računovodskih standardov je 30, izhajajo pa iz zaporedja, po katerem so obravnavana računovodska načela. SRS od 1 do 19 obravnavajo metodiko vsebinskega izkazovanja gospodarskih kategorij, SRS od 24 do 27 metodiko oblikovnega predstavljanja gospodarskih kategorij pri zunanjem poročanju, SRS od 20 do 23 in od 28 do 30 pa metodiko delovanja na posameznih področjih računovodenja³. Poleg splošnih SRS obstajajo še posebni SRS od 31 do 40, ki obravnavajo:

- posebnosti računovodenja v bankah, zavarovalnicah, društvih, zadrugah, javnih podjetjih, nepridobitnih organizacijah, podjetjih v stečaju ali likvidaciji, vzajemnih skladih ter invalidskih organizacijah, ali
- posebnosti računovodenja v primerih, ko niso upoštevane temeljne računovodske predpostavke, na katerih so zasnovani splošni SRS, na primer posebnosti na plačilih zasnovanega računovodenja, računovodenja v organizacijah s časovno omejenim delovanjem in podobno (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 12-13).

Posebnih standardov je trenutno 10, med katere spada tudi SRS 39 – Računovodske rešitve pri malih samostojnih podjetnikih posameznikih, ki ga bom v nadaljevanju svoje diplomske naloge podrobneje opisala.

2. SLOVENSKI RAČUNOVODSKI STANDARD 39 – RAČUNOVODSKE REŠITVE PRI MALIH SAMOSTOJNIH PODJETNIKIH POSAMEZNIKIH

2.1. STANDARD

SRS 39 ureja računovodstvo malih samostojnih podjetnikov posameznikov (v nadaljevanju podjetnikov). Mali samostojni podjetnik posameznik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost in izpolnjuje ustrezna merila. Od naslednjih meril⁴ mora podjetnik dosegati vsaj dve (Zakon o spremembah in dopolnitvah ZGD, 2001, 52. člen):

- povprečno število zaposlenih v poslovnem letu ne sme presegati 50 oseb,
- čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu morajo biti manjši od 1.000.000.000 SIT,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne sme presegati 500.000.000 SIT.

³ Sem spadajo računovodsko predračunavanje, knjigovodenje, računovodsko nadziranje, računovodsko proučevanje in računovodsko informiranje.

⁴ Ta merila se z novelo zakona ZGD-H spremenijo (ZGD-H, 2004, 4. člen):

- povprečno število zaposlenih v poslovnem letu še vedno ne sme presegati 50 oseb,
- čisti prihodki od prodaje v poslovnem letu ne smejo presegati 1.700.000.000 SIT,
- vrednost aktive ob koncu poslovnega leta ne sme presegati 850.000.000 SIT.

Osnovne značilnosti samostojnega podjetnika so, da za poslovanje jamči z vsem svojim premoženjem in ne potrebuje posebej predpisanega ustanovnega kapitala, posluje pa prek transakcijskega računa pri poslovni banki. Postopek za pridobitev statusa s.p.-ja je enostaven, lahko je celo upokojenec (pod določenimi pogoji), študent ali zaposlen v drugi statusni obliki (opravlja dopolnilno dejavnost) (Vir: <http://rgis.mra.si>, 2004).

Po SRS 39 vodijo poslovne knjige vsi zasebniki, ki opravljajo dejavnost, razen nekaterih zavezancev, ki lahko vodijo samo evidenco prejetih in izdanih knjigovodskih listin. Sem spadajo (Vir: <http://www.podjetnik.com>, 2003):

- izdelovalci izdelkov domače in umetnostne obrti, čebelarji, zavezanci, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom, prevozniki oseb s poslovnimi objekti in avtotaksijem, kočijaži, zasebniki, ki opravljajo kmetijske storitve s kmetijsko mehanizacijo,
- zavezanci, ki poslujejo samo z eno pravno osebo in se ukvarjajo z domačo in umetnostno obrtjo, z rejo perutnine in drugih živali; ti lahko ugotavljajo dobiček na podlagi evidenc, ki jih vodi pravna oseba,
- zavezanci, ki se jim poslovni izid ugotavlja z upoštevanjem normiranih odhodkov (v skladu s 53. in 54. členom zakona o dohodnini).

Ta standard je glede vrednotenja postavk v izkazu stanja in izkazu poslovnega izida povezan s splošnimi SRS. Povzema pravila računovodskega obravnavanja poslovnih dogodkov, ki se pri podjetniku pojavljajo pogosteje. Pri obravnavanju ostalih poslovnih dogodkov pa se uporabljajo pravila iz splošnih SRS. Pod določenimi pogoji standard dopušča podjetniku vodenje poslovnih knjig po sistemu enostavnega knjigovodstva, ki je predstavljeno v prilogi tega standarda (SRS 39, 2003).

Ta standard je sprejel strokovni svet Slovenskega inštituta za revizijo na svoji seji 5. novembra 2002. K njemu je dal soglasje tudi minister za finance Tone Rop. Standard je bil sprejet 20. 12. 2002 in objavljen v Uradnem listu RS, št. 6/03. Veljati je pričel 1. januarja 2003 in s tem nadomestil Pravilnik o vodenju poslovnih knjig in sestavljanju letnega poročila za samostojnega podjetnika posameznika (SRS 39.58., 2003).

2.1.1. Letno poročilo podjetnika za zunanje poslovno poročanje

Letno poročilo podjetnika zajema izkaz stanja, izkaz poslovnega izida ter razkritja. Bilanca stanja za zunanje poslovno poročanje vsebuje najmanj naslednje postavke:

I. SREDSTVA

1. Neopredmetena dolgoročna sredstva
2. Opredmetena osnovna sredstva
3. Dolgoročne finančne naložbe
4. Zaloge
5. Poslovne terjatve:

- dolgoročne
- kratkoročne
- 6. Kratkoročne finančne naložbe
- 7. Dobroimetja pri bankah, čeki in gotovina
- 8. Aktivne časovne razmejitev
- 9. Terjatve do podjetnika⁵

II. OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV

1. Podjetnikov kapital⁶
2. Dolgoročne rezervacije
3. Finančne in poslovne obveznosti: - dolgoročne, - kratkoročne
4. Pasivne časovne razmejitev

Izkaz stanja prikazuje zneske v dveh stolpcih. V prvem uresničene podatke v obravnavanem obračunskem obdobju, v drugem pa uresničene podatke v enakem prejšnjem obračunskem obdobju (SRS 39.2., 2003).

Izkaz poslovnega izida sestavljajo najmanj te postavke:

1. Čisti prihodki od prodaje
2. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje
3. Usredstveni lastni proizvodi in lastne storitve
4. Drugi poslovni prihodki
5. Stroški materiala in nabavna vrednost prodanega blaga ter stroški storitev
6. Stroški dela zaposlencev:
 - a) Stroški plač
 - b) Stroški socialnih zavarovanj⁷
 - c) Drugi stroški dela
7. Odpisi vrednosti
 - a) Amortizacija in prevrednotovalni poslovni odhodki pri neopredmetenih dolgoročnih sredstvih in opredmetenih osnovnih sredstvih
 - b) Prevrednotovalni poslovni odhodki pri obratnih sredstvih
8. Drugi stroški
 - a) Prispevki za socialno varnost podjetnika
 - b) Ostali stroški
9. Finančni prihodki
10. Finančni odhodki
 - a) Finančni odhodki za obresti
 - b) Drugi finančni odhodki

⁵ Terjatve do podjetnika so podjetnikov negativni kapital. Pojavljajo se, če podjetnikovi dolgovi presegajo celoto njegovih v poslovanje vključenih stvari, pravic in denarja. To pomeni, da lahko upniki financirajo tudi njegovo gospodinjstvo (SRS 39.51., 2003).

⁶ Podjetnikov kapital je lastni vir financiranja podjetnika. Sestavljen je iz prenosov stvarnega premoženja, posebnih prevrednotovalnih popravkov kapitala in poslovnega izida. Zaradi pritokov in odtokov denarnih sredstev iz gospodinjstva se lahko dnevno spreminja (SRS 39.51., 2003).

⁷ Posebej so izkazani stroški pokojninskih zavarovanj.

- 11. Izredni prihodki
- 12. Izredni odhodki
- 13. Poslovni izid
 - a) Podjetnikov dohodek
 - b) Negativni poslovni izid

Izkaz poslovnega izida prikazuje zneske v dveh stolpcih. V prvem uresničene podatke v obravnavanem obračunskem obdobju, v drugem pa uresničene podatke v enakem prejšnjem obračunskem obdobju (SRS 39.5., 2003).

Za samostojne podjetnike, ki so v skladu s predpisi o davku od dohodkov iz dejavnosti obdavčeni na podalgi normiranih odhodkov, je s sprejetjem spremembe zakona o gospodarskih družbah opuščeno predlaganje letnih poročil za javno objavo in državno statistiko (Zupančič, 2004b, str. 117).

2.1.2. Razkrivanje postavk v izkazu stanja in izkazu poslovnega izida

Računovodske usmeritve so pravila in postopki, ki jih je treba upoštevati in uporabljati pri sestavljanju računovodskih izkazov in tudi pri vsem računovodenju. Potrebne so za pravilno razumevanje bilance stanja in izkaza poslovnega izida (Zupančič, 2003b, str. 15).

Podjetnik sprejema računovodske usmeritve s sklepi, ne glede na to, ali vodi svoje poslovne knjige po dvostavnem ali enostavnem knjigovodstvu. Sklepe lahko vodi v vezani knjigi ali na prostih listih.

Slika 1: Predlog knjige sklepov v vezani knjigi

Novak Janez s.p.					
Ulica 1					
5282 Cerčno					
Zap. št.	Datum izdaje	Računovodska usmeritev	Datum začetka uporabe	Opombe	Podpis

Vir: Zupančič, 2003b, str. 17.

Te sklepe mora podjetnik hraniti še 10 let po prenehanju opravljanja dejavnosti. Posamezni sklepi morajo biti označeni po časovnem zaporedju z zaporedno številko sprejetja. Primer sklepa za vrste opredmetenih osnovnih sredstev sem predstavila v Prilogi 3.

Sprejete usmeritve lahko podjetnik spremeni le z novimi sklepi. Pri spremembi usmeritev mora podjetnik upoštevati splošno pravilo stalnosti vrednotenja, kar pomeni, da se uporaba metod vrednotenja iz poslovnega leta v drugo ne sme spreminjati brez utemeljenih razlogov. Tak primer je sprememba dobe koristnosti amortizirljivega sredstva. Pri spremembi mora podjetnik v pojasnilih razkriti vrsto spremembe, razloge zanjo in znesek, ki izvira iz nje (Zupančič, 2003b, str. 16).

V skladu z računovodskimi usmeritvami se v pojasnilih k izkazu stanja in izkazu poslovnega izida opisuje naslednje postavke (SRS 39.9., 2003):

- podlage za merjenje gospodarskih kategorij v izkazu,
- računovodske usmeritve, potrebne za pravilno razumevanje izkaza,
- vrsta sprememb računovodskih usmeritev in računovodskih ocen ter razloge zanje in njihov znesek⁸,
- vrsta ter znesek popravka bistvene napake.

2.1.3. Vodenje poslovnih knjig

Glede vodenja poslovnih knjig je pomembno ločiti male in velike podjetnike. Med male podjetnike sodijo tisti, ki izpolnjujejo z ZGD predpisane pogoje za majhne družbe (glej poglavje 2.1.). Le – ti lahko vodijo poslovne knjige v skladu s posebnim SRS 39, ostali podjetniki pa so dolžni poslovne knjige voditi enako kot gospodarske družbe (Kukec, Mežnar, 2004, str. 140, 141).

Poslovne knjige so razvidi, ki zagotavljajo podatke za oblikovanje informacij o stanju in gibanju sredstev in obveznosti do njihovih virov, stroških, odhodkih in prihodkih ter poslovnem izidu. Voditi jih je potrebno tako, da omogočajo izkazovanje podatkov, ki so potrebni za sestavljanje računovodskih izkazov (SRS 39.11., 39.12., 2003). Standard tudi določa, da morajo biti poslovne knjige in poročila dostopni na sedežu podjetnika, razen v primeru, da njegove poslovne knjige vodi druga pravna ali fizična oseba, ki ima registrirano dejavnost v skladu s klasifikacijo dejavnosti. Če v obeh primerih poslovne knjige niso dostopne, jih mora podjetnik predložiti v roku in na kraju, ki ga je določil davčni organ (SRS 39.50., 2003).

Knjižbe v poslovnih knjigah morajo temeljiti na verodostojnih knjigovodskih listinah, pri čemer pa je potrebno upoštevati naslednja načela urejenega knjigovodstva (SRS 39.18., 2003):

- Ročno vodene poslovne knjige ne smejo imeti praznih vrstic, le te morajo biti izpolnjene po časovnem zaporedju, vanje pa se mora pisati s črnilom, kopirnim

⁸ V primeru, da zneska ni mogoče izračunati, je potrebno to razkriti.

svinčnikom, kemičnim svinčnikom ali strojem. Za računalniško vodene poslovne knjige pa velja, da računalniški program ne sme dopuščati nedovoljenih vpisov.

- Nevezanih listov poslovnih knjig ni dovoljeno uničiti, iz vezanih knjig pa ne trgati listov.
- Vpisi v poslovne knjige si morajo slediti po časovnem zaporedju, biti urejeni, popolni, pravilni in sprotni.
- Praviloma se listine knjiži v osmih dneh od izdaje oziroma prejetja na mesto, kjer se vodijo poslovne knjige, najmanj pa enkrat mesečno. Za neknjižene listine velja, da morajo biti na voljo na kraju vodenja poslovnih knjig.
- Napačna knjižba se razveljavi oz. stornira tako, da se na isti strani konta odšteje napačen znesek, pravilni znesek pa nato knjiži na pravi konto.

Začetna stanja sredstev in obveznosti do njihovih virov se v poslovne knjige vpišejo na začetku obračunskega obdobja. Le – ta morajo biti enaka končnim stanjem iz prejšnjega obračunskega obdobja. Poslovne knjige se praviloma zaključijo na zadnji dan obračunskega obdobja, razen v primeru prenehanja dejavnosti. Tovrstno zapiranje in odpiranje pa ne velja za register OS in razčlenitvene konte opredmetenih OS. Poslovne knjige se zaključijo tako, da vanje za preteklo obdobje ni več mogoče vnašati podatkov ali jih spreminjati. Zaključitev poslovnih knjig mora s podpisom⁹ oviriti pooblaščen oseba¹⁰ (SRS 39.19., 2003).

Poslovne knjige okvirno delimo na temeljni knjigi in pomožne knjige. Temeljni sta dnevnik in glavna knjiga, pomožne knjige pa so razčlenjevalni razvidi (analitične evidence) in druge pomožne knjige.

TEMELJNI KNJIGI

Glavna knjiga se vodi po načelih dvostavnega knjigovodstva, razen v primeru, da podjetnik vodi knjige po sistemu enostavnega knjigovodstva. Ker danes večinoma podjetniki ali pooblaščen osebje zanje vodijo knjige računalniško, je pri tem pomembno vedeti, da mora glavna knjiga omogočati kontroliranje knjiženja ter prikaz kateregakoli konta in/ali celotne glavne knjige na zaslonu oziroma izpisu na papirju. Poleg tega je ob letnem obračunu obvezen izpis računalniško vodene glavne knjige z vsemi konti (SRS 39.14., 2003).

Dnevnik glavne knjige se lahko vodi kot enotna temeljna poslovna knjiga ali pa kot več knjig za posamezne skupine kontov. Vanj se knjiži vse poslovne dogodke, ki so predmet bilančne in zunajbilančne evidence. Vodenje dnevnika omogoča kontrolo knjiženja postavk po zakonitosti dvostavnega knjigovodstva, saj mora biti vsota postavk v breme enaka vsoti postavk v dobro. Izpise glavne knjige in dnevnika mora podjetnik hraniti trajno. Lahko pa se, ob upoštevanju ustreznih predpisov, odloči, po kolikšnem času bo le – te shranil na

⁹ V primeru računalniško vodenih poslovnih knjig se le – te lahko zaključujejo z elektronskim podpisom po zakonskih predpisih.

¹⁰ To so lahko računovodski servisi ali osebe, ki so za to usposobljene.

elektronski nosilec podatkov, izvirne pa uničil (SRS 39.15, 2003). Če podjetnik vodi knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva in prikazuje podatke o gotovinskih prilivih in odlivih drugače, mu blagajniškega dnevnika ni potrebno voditi (Zupančič, 2003a, str. 10).

Kontni načrt lahko zasnuje podjetnik sam, z upoštevanjem SRS 22.10., na podlagi kontnega okvira, ki ga je pripravil Slovenski inštitut za revizijo (SIR) in je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 13/03. Kontni načrt se lahko nanaša tako na glavno knjigo kot tudi na pomožno poslovno knjigo, uporablja pa se poleg knjigovodenja tudi pri računovodskem predračunavanju, nadziranju in proučevanju. Kontni okvir sestavlja razrede kontov, skupine kontov in temeljne konte, saj je s tem omogočena sestava bilance stanja in izkaza poslovnega izida (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 158).

POMOŽNE KNJIGE

Analitične evidence vsebujejo analitične konte¹¹, ki pojasnjujejo temeljne konte glavne knjige, pomožne knjige¹² pa dopolnjujejo temeljne konte glavne knjige. Pomožne knjige se vodijo vezane, na prostih listih ali računalniško v datotekah. Prav tako kot za glavno knjigo tudi za računalniško vodene poslovne knjige velja, da morajo omogočati prikaz posameznih kontov in/ali celotne pomožne knjige na zaslonu ali papirju (SRS 39.16., 2003).

Za register opredmetenih osnovnih sredstev velja, da mora biti vsako osnovno sredstvo (v nadaljevanju OS) označeno z registrsko številko, le ta pa se mora voditi v vnaprej vezani knjigi ali računalniško (SRS 39.17., 2003). Vodenje dnevnika in glavne knjige je obvezno, prav tako vodenje registra opredmetenih osnovnih sredstev, vodenje pomožnih knjig pa le, če se podatki, ponavadi pridobljeni na podlagi pomožnih knjig, ne zagotavljajo drugače.

2.1.4. Knjigovodske listine

Knjigovodske listine so v posebni obliki sestavljeni zapisi o poslovnih dogodkih, ki spreminjajo sredstva, obveznosti do virov sredstev, prihodke, stroške in odhodke. Te listine so lahko papirne ali v elektronski obliki. Verodostojnost knjigovodske listine se kaže, če se pri njenem kontroliranju vidi, da strokovna oseba, ki ni sodelovala pri nastanku poslovnega dogodka, jasno in brez dvoma spozna njegovo naravo in obseg (SRS 39.21., 2003).

Izvirna knjigovodska listina se sestavi ob nastanku poslovnega dogodka, medtem ko se izpeljana¹³ knjigovodska listina sestavi na podlagi izvirnih knjigovodskih listin ali pa na podlagi preknjižb v poslovnih knjigah. Posamezne vrste knjigovodskih listin se praviloma sestavljajo na enotnih obrazcih, ki so oblikovani na podlagi izkušenj, domačih in tujih.

¹¹ Ti konti pojasnjujejo konte opredmetenih osnovnih sredstev, materiala, proizvodov, kupcev, dobaviteljev itd.

¹² Te pomožne knjige so npr. register opredmetenih osnovnih sredstev, blagajniška knjiga, knjiga prejetih računov in druge.

¹³ Izpeljana knjigovodska listina je zbirnik ali razdelilnik.

Obstajajo pa tudi obvezni enotni obrazci. Eden takih je obrazec za brezgotovinski plačilni promet. Knjigovodsko listino za knjiženje prihodkov ali stroškov lahko sestavi podjetnik ali kdo drug, vsebovati pa mora zaporedno številko, podatke o izdajatelju, kraj in datum izdaje, podatke o prejemniku, podatke o poslovnem dogodku, v denarju izražen obseg sprememb poslovnega dogodka ter podpis ali faksimile pooblaščen osebe, lahko tudi žig. Za knjiženje prihodkov izdanim fizičnim osebam knjigovodski listini ni potrebno vsebovati podatkov o prejemniku, razen na njegovo zahtevo (SRS 39.22., SRS 39.23., 2003).

Pomembna zahteva tega standarda je, da se knjigovodske listine sestavljajo tudi za knjiženje stroškov posebej za gospodinjstvo. To so stroški elektrike, kurjave, vode, telefona, sprotnega in investicijskega vzdrževanja in podobno. Če ni ustreznih listin, mora podjetnik sestavljati tudi pretoke v gospodinjstvo in iz njega ter sestavljati stroške nabave kmetijskih pridelkov, če prodajalec teh listin ni dolžan izdati (SRS 39.24., 2003).

V praksi imam izkušnje, da večina podjetnikov razmejuje stroške med podjetjem in gospodinjstvom, saj imajo svoje poslovne prostore locirane v svojih stanovanjskih prostorih. V primeru, da je prejeti račun za elektriko v znesku 118.800,00 SIT (z DDV-jem) naslovljen na Novak Janez in ne na Novak Janez s.p., lahko del (npr. 30 odstotkov¹⁴) teh stroškov podjetnik prenese v podjetje. V tem primeru bi po sistemu dvostavnega knjigovodstva podjetnik ta poslovni dogodek knjižil takole:

Tabela 1: Knjiženje stroška elektrike

Zap.št.	Vsebina	Konto	V breme	V dobro
1.	Stroški električne energije (30%)	4020	29.700,00	
	Pretoki denarnih sredstev med podjetjem in lastnikovim gospodinjstvom	9200	69.300,00	
	Terjatve za vstopni DDV	1600	19.800,00	
	Obveznost do dobavitelja	2200		118.800,00

Vir: Rojc, 2002, str. 33.

Vodenje evidence pretokov med podjetjem in gospodinjstvom lastnika so zavezanci dolžni voditi tako za denarne kot nedenarne transakcije. Ta evidenca mora vsebovati zaporedno številko knjigovodske listine v evidenci, številko knjigovodske listine, datum in vrednost transakcije. Evidenco je potrebno voditi le, če zavezanec teh podatkov v poslovnih knjigah ne zagotovi na drugačen način. Vodenje je kronološko in se zaključuje na dan 31. december (Bohorič, 2004, str. 13). V računovodskem servisu, kjer delam, imamo prakso, da pri dvostavnem vodenju poslovnih knjig ne vodimo posebej še evidence pretokov med podjetjem in gospodinjstvom lastnika, saj te pretoke evidentiramo v okviru glavne knjige na kontu 92. S tem je evidenca zadostna. Pri enostavnem knjigovodstvu pa vodenje te evidenco prepuščamo podjetnikom samim.

¹⁴ Ta odstotek podjetnik oceni sam glede na porabljeno energijo za opravljanje dejavnosti.

V novem zakonu o dohodnini je podrobneje določeno davčno obravnavanje prenosov teh sredstev. Natančno je določeno, pod kakšnimi pogoji so ti prenosi davčno nevtralni in pod kakšnimi pogoji obdavčeni. Določeno pa je splošno pravilo, da se za odtujitev oziroma pridobitev ne štejejo prenosi denarnih sredstev. Fizične osebe lahko prosto razporejajo denarna sredstva, saj ne prejemajo osebnih dohodkov. Prenos stvarnega premoženja iz gospodinjstva v podjetje je ob priglasitvi opravljanja dejavnosti davčno nevtralen, po začetku opravljanja dejavnosti pa se obravnava kot prihodek. Čeprav ta zakon določa prenose drugače kot SRS 39, je davčni organ že leta 2003 pojasnil, da je tovrsten prenos obravnavan kot brezplačna pridobitev (Zupančič, 2004a, str. 58, 59).

Pri sestavljanju tovrstnih knjigovodskih listin pa mora podjetnik upoštevati določena načela (SRS 39.25., 2003):

- Pri ročnem sestavljanju je potrebno uporabljati pisalna sredstva, katerih sledi ni mogoče odstraniti ali jih s fizikalnimi ali kemičnimi postopki spremeniti; računalniško sestavljeno knjigovodsko listino pa mora biti mogoče razločno in čitljivo odtisniti.
- Če pride pri sestavljanju knjigovodske listine do napake, je potrebno napačno besedo ali znesek prečrtati in nadjno zapisati pravilno. Tak popravek mora oseba, ki je knjigovodsko listino izdala, potrditi s podpisom in datumom popravka.
- Listine, ki izpričujejo denarne poslovne dogodke, se ne smejo popravljati ampak jih je potrebno uničiti in sestaviti nove.
- Prazna mesta v knjigovodski listini se prečrtajo.
- Na vsaki knjigovodski listini mora biti oznaka o knjižbi v poslovnih knjigah.
- Pri ročnem in polsamodejnem obravnavanju podatkov se pred knjiženjem kontrolira izvirne knjigovodske listine, pri računalniškem pa se kontrolira začetni vnos podatkov.
- Knjigovodske listine se pred knjiženjem kontrolira na enem ali več krajih, lahko tudi računalniško, oseba, odgovorna za kontroliranje, pa potrdi, da je bilo kontroliranje opravljeno in da so knjigovodske listine verodostojne; to velja, če vodi poslovne knjige druga pooblaščen oseba.

2.1.5. Amortiziranje

Amortiziranje je obravnavano v splošnem SRS 13 – Stroški amortizacije. V nadaljevanju bom predstavila le posebnosti amortiziranja, ki se nanašajo na SRS 39 in veljajo za vodenje poslovnih knjig samostojnih podjetnikov.

Amortiziranje je razporejanje vrednosti amortizirljivega sredstva na zneske, ki ga v ocenjeni dobi njegove koristnosti postopoma zapuščajo in pomenijo stroške. Stroški amortizacije se obračunavajo od opredmetenih OS in neopredmetenih dolgoročnih sredstev po posameznih obračunskih obdobjih. Med opredmetena OS spadajo zemljišča, zgradbe, proizvodjalna oprema, druga oprema, osnovna čreda in večletni nasadi, med neopredmetena dolgoročna

sredstva pa naložbe v pridobljene dolgoročne pravice do industrijske lastnine¹⁵ in dolgoročno odloženi stroški¹⁶. Amortizirljiva sredstva so sredstva, ki se uporabljajo v obdobju, daljšem od poslovnega leta, imajo omejeno dobo koristnosti in so namenjena uporabi pri proizvodnji ali dobavljanju proizvodov in storitev, posojanju drugim za plačilo ali pa se posedujejo iz drugih razlogov (SRS 39.26., 39.27., 2003).

Skupinsko kot drobn inventar se lahko izkazuje opredmeteno OS, katerega nabavna vrednost po dobaviteljem obračunu ne presega tolarske vrednosti 500 evrov. Med material pa se lahko razporedi drobn inventar, katerega posamična nabavna vrednost po obračunu dobaviteljev ne presega tolarske vrednosti 100 evrov.

Popravek vrednosti se ne pojavlja pri (SRS 39.28., 2003, str. 8):

- zemljiščih in drugih naravnih bogastvih,
- opredmetenih OS do njihovega prenosa v uporabo,
- opredmetenih OS, ki so kulturnega, zgodovinskega ali umetniškega izvora,
- spodnjem ustroju železniških prog, cest, letališč ipd,
- opredmetenih OS, ki so trajno zunaj uporabe in
- drugih opredmetenih OS, katerih uporaba ni časovno omejena.

OS lahko podjetje pridobi z nakupom, lastno izdelavo, zamenjavo, finančnim najemom, brezplačnim prevzemom, prenosom stvarnega premoženja iz gospodinjstva in na druge predpisane načine¹⁷. Nabavna vrednost OS, pridobljenega z nakupom, vsebuje nakupno ceno, uvozne in nevračljive nakupne dajatve ter stroške dovoza in namestitve OS, lahko pa se všttevajo tudi obresti od posojil za pridobitev OS do usposobitve za uporabo. V primeru, da podjetnik ni davčni zavezanec, se med nevračljive nakupne dajatve šteje tudi davek na dodano vrednost – DDV, saj se le ta podjetniku ne povrne. V primeru, da so bili pri nakupu OS dani trgovinski ali kaki drugi popusti, se ti pri nakupnih cenah odštejejo. Za osnovo obračuna amortizacije OS, ki ga podjetnik pridobi s prenosom iz gospodinjstva, se upošteva gospodarska vrednost, ki ne sme presegati tržne vrednosti (SRS 39.29., 2003).

Osnova za obračun amortizacije je pri enakomernem časovnem amortiziranju nabavna vrednost OS, popravljena pri prevrednotenju in zmanjšana za ocenjeno preostalo vrednost. Prevrednotenje zaradi okrepitve ali oslabitve OS povzroči spremembo amortizacijske osnove praviloma v naslednjem obračunskem obdobju. Za preostalo vrednost pa velja, da se jo določi le pri pomembnejših postavkah. Podjetnik lahko sam določi metodo amortiziranja posameznega OS običajno pa se uporablja metoda enakomernega časovnega amortiziranja. Amortizacija se obračunava posamično, skupinsko se lahko obračunava le drobn inventar iste vrste in podobnega namena (SRS 39.30., 2003).

¹⁵ To so koncesije, licence, blagovne znamke ipd.

¹⁶ To so organizacijski stroški preden se začne proizvodnja ali opravljanje storitev, stroški razvijanja in podobni dolgoročno odloženi stroški.

¹⁷ Te so določene v SRS 1 in SRS 2.

Podjetnik lahko določi letno amortizacijsko stopnjo na podlagi davčnih predpisov ali pa samostojno, obvezno pa mora pri njeni določitvi upoštevati predvideno dobo koristnosti. Le – ta je odvisna od pričakovanega fizičnega izrabljanja OS, tehničnega staranja, gospodarskega staranja ter zakonskih in drugih omejitev uporabe. Od teh se upošteva tista, ki je glede naštetih dejavnikov najkrajša. Če so nova pričakovanja za dobo koristnosti posameznega OS bistveno drugačna od prejšnjih ocen, mora podjetnik preračunati amortizacijske stopnje za sedanja in bodoča obdobja. Učinek take spremembe je potrebno opisati v pojasnilih k računovodskim izkazom, in sicer v obdobju, v katerem je do take spremembe prišlo (SRS 39.31., 2003).

Opredmetena OS se pričnejo amortizirati prvega dne v naslednjem mesecu po tistem, ko se začnejo uporabljati za opravljanje dejavnosti, neopredmetena dologoročna sredstva pa, ko so na voljo za uporabo. Amortiziranje opredmetenih OS, ki so v finančnem najemu, mora podjetnik amortizirati v skladu z amortiziranjem drugih podobnih sredstev, razen če ni zagotovila, da bodo po poteku pogodbe OS v njegovi lasti. V tem primeru se morajo ta OS popolnoma amortizirati najkasneje med trajanjem finančnega najema. Prav tako velja, da se amortiranje OS, ki jih ima podjetnik v poslovnem najemu, uskladi z amortiziranjem podobnih sredstev (SRS 39.32., 39.33., 2003).

2.1.6. Začetno računovodsko merjenje zalog

Med zaloge štejemo zaloge materiala in blaga, proizvodov in nedokončane proizvodnje ter zaloge trgovskega blaga. Nedokončana proizvodnja so lahko tudi storitve, ki jih naročnik še ni prevzel in so dokončane do konca obračunskega obdobja. Začetno merjenje zaloge proizvoda in nedokončane proizvodnje se ovrednoti po eni izmed metod iz SRS 17¹⁸, ki je v skladu s predvideno shemo izkaza poslovnega izida. Zaloge proizvodov in nedokončane proizvodnje se lahko vrednotijo le po izbranih vrstah stroškov, najmanj pa jih je potrebno vrednotiti po neposrednih stroških materiala in neposrednih stroških storitev (SRS 39.34., 39.36., 2003).

Pomembno je ločiti knjigovodsko vrednost porabljenih zalog in knjigovodsko vrednost prodanih zalog. Prva je strošek za podjetje, druga pa poslovni odhodek.

Količina porabljenega materiala se ugotavlja na podlagi dejanske porabe tega materiala. V primeru, da se cene novo nabavljenih količin razlikujejo od cen iste vrste v zalogi, podjetje pri zmanjševanju teh količin uporablja eno izmed metod iz SRS 4.16.¹⁹ Če izbrano metodo

¹⁸ Zaloge se lahko vrednotijo po proizvajalnih stroških, po zoženi lastni ceni ali po spremenljivih stroških.

¹⁹ Metode prenosa stroškov iz zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje med prodane količine ter prenos nabavne vrednosti trgovskega blaga in materiala med prodane količine se opravita po eni izmed naslednjih metod: (1) Metoda drsečih povprečnih cen, (2) Metoda tehtanih povprečnih cen, (3) Metoda zaporednih cen – FIFO ali (4) Metoda obratnozaporednih cen – LIFO. V primeru, da se uporabljajo stalne cene, se upošteva tudi sorazmerni del odmikov (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 52).

podjetnik iz obračunskega obdobja v obračunsko obdobje spremeni, mora to spremembo v računovodskih izkazih pojasniti (SRS 39.38., 2003).

2.1.7. Prevrednotenje

V tem poglavju bom opisala posebnosti prevrednotenja, ki veljajo za SRS 39 oziroma za samostojne podjetnike posameznike.

Prevrednotenje je sprememba prvotno izkazane vrednosti gospodarskih kategorij. Cene se spreminjajo zaradi dveh gospodarskih in družbenih vplivov, posebnih in splošnih. Posebni vplivi so spremembe cen gospodarskih kategorij (ponudbe in povpraševanja ter tehnološke spremembe). Te lahko povzročijo pomembno zvišanje ali znižanje posameznih cen. Splošni vplivi pa so spremembe vrednosti evra oziroma sprememba kupne moči domače valute, merjene v evrih. S tega sledi, da obstaja dvojje vrst prevrednotenja: splošno in posebno (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 20).

Splošno prevrednotenje se po SRS opravi na koncu posameznega poslovnega leta in to le pri kapitalu. Kot je določeno v SRS 39.40., se to pri podjetnikovem kapitalu ne opravi. Splošno prevrednotenje, ki je posledica sprememb cen gospodarskih kategorij, pa se opravi na koncu poslovnega leta zaradi okrepitve ali pa oslabitve sredstev. Pri okrepitvi sredstev gre za povečanje prihodnjih gospodarskih koristi iz sredstev, pri oslabitvi pa za zmanjšanje le – teh, ne da bi prišlo do njihove spremembe zaradi nove naložbe ali umika naložbe vanje. SRS določa, da je oslabitev sredstev obvezna, okrepitev pa dopustna (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 20).

Prevrednotenje se lahko ob koncu poslovnega leta opravi tudi pri dolgovih, in sicer zaradi njihove okrepitve ali oslabitve. Do okrepitve dolgov pride zaradi povečanja pričakovanega odtoka gospodarskih koristi, ki je posledica povečanja njihove knjigovodske vrednosti, do oslabitve pa zaradi zmanjšanja tega odtoka. Upoštevanje okrepitve dolgov je po SRS obvezno, upoštevanje oslabitve pa le dopustno (Slovenski računovodski standardi, 2002, str. 21). Dolgovi se zaradi okrepitve prevrednotujejo v zvezi z dolžniškimi vrednostnimi papirji in drugimi povezanimi finančnimi inštrumenti, če je njihova dokazana poštena vrednost pred odštetjem stroškov posla (prodaja ali kakšna druga odtujitev) večja od knjigovodske vrednosti. Pri tem nastajajo prevrednotovalni finančni odhodki. Obratno velja za oslabitev dolgov in posledično pri tem nastajajo prevrednotovalni popravki kapitala. Z odpravo oslabitve dolgov pa se zmanjšajo prevrednotovalni popravki kapitala (SRS 39.45., 2003).

Prevrednotenje opredmetenih OS in neopredmetenih dolgoročnih sredstev zaradi okrepitve poveča neodpisano vrednost²⁰ teh sredstev in prevrednotovalni popravek kapitala, zaradi oslabitve pa se zmanjša knjigovodska vrednost na nadomestljivo vrednost in se šteje kot

²⁰ Neodpisana vrednost = nabavna vrednost – popravek vrednosti.

prevrednotovalni poslovni odhodek, razen če se je pri prejšnji okrepitvi povečal prevrednotovalni popravek kapitala. Tudi pri odpravi oslabitve se sredstva lahko prevrednotijo. Razveljavitev izgube zaradi oslabitve sredstva hkrati s povečanjem njegove knjigovodske vrednosti poveča prevrednotovalne poslovne prihodke, razen če se je pri prejšnji oslabitvi zmanjšal prevrednotovalni popravek kapitala (SRS 39.42., 2003).

Do prevrednotenja stroškov amortizacije za poslovno leto pride, če so prvotne predpostavke o dobi koristnosti posameznega amortizirljivega sredstva zaradi sprememb okoliščin neprimerne. Skrajšanje prvotno predvidene dobe koristnosti povzroči povečanje že obračunanih stroškov amortizacije, kar zmanjša neodpisano vrednost amortizirljivih sredstev. Obratno velja za podaljšanje prvotno predvidene dobe koristnosti. Prevrednotenje stroškov amortizacije vpliva na stroške, ne pa neposredno tudi na odhodke (SRS 39.42., 2003).

Prevrednotenja zalog zaradi okrepitve praviloma ni. Zaradi oslabitve pa se zaloge prevrednoti, če knjigovodska vrednost presega tržno. Tako zmanjšanje vrednosti zalog bremeni prevrednotovalne poslovne odhodke (SRS 39.43., 2003).

Tudi terjatve se lahko prevrednoti. Zaradi oslabitve terjatev se prevrednotenje opravi, če je njihova knjigovodska vrednost večja od odplačne²¹ vrednosti. Oblikujejo se popravki vrednosti terjatev v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov. Če je poštena vrednost terjatev večja od knjigovodske, pa se opravi prevrednotenje terjatev zaradi odprave oslabitve (SRS 39.44., 2003).

Prevrednotenje terjatev/dolgov zaradi ohranitve vrednosti (spremembe tečaja tuje valute ali dogovorjene revalorizacije) je redni finančni odhodek oziroma redni finančni prihodek. Samo v primeru, da se dolgoročni dolg nanaša na pridobljeno opredmeteno OS ali neopredmeteno dolgoročno sredstvo, se njegovo prevrednotenje lahko pokaže kot sprememba nabavne vrednosti (SRS 39.46., 2003).

2.1.8. Popis sredstev in obveznosti do njihovih virov

Popis (inventuro) je potrebno opraviti na začetku in ob prenehanju opravljanja dejavnosti oziroma poslovanju podjetja. Na koncu obračunskega obdobja mora podjetje opraviti popis sredstev in obveznosti do njihovih virov zato, da se z njim uskladijo podatki z dejanskim stanjem. Še pred popisom in sestavo računovodskih izkazov pa je potrebno uskladiti promet v glavni knjigi in dnevniku ter stanje v glavni knjigi in pomožnih knjigah (SRS 39.47., 39.48., 2003).

Predmet popisa so, v skladu s predpisi, poleg sredstev in obveznosti do virov sredstev tudi tuja sredstva, ki so pri zasebnikih na dan popisa in niso izkazana v njihovi bilanci stanja. To

²¹ Odplačna vrednost = poštena vrednost = udenarljiva vrednost.

so zaloge, ki so bile prejete v dodelavo, predelavo ali pa so namenjene za komisijsko oziroma konsiguracijsko prodajo. Poleg teh popisov so priloga napovedi tudi popisni list zalog naročnikovega materiala, zalog polproizvodov, nedokončane proizvodnje in proizvodov iz naročnikovega materiala (Zupančič, 2004c, str. 84). Za kakovosten popis se je potrebno tudi pripraviti tako, da je sredstva možno šteti, meriti ipd.

Popisni list mora vsebovati najmanj naslednje podatke (SRS 39.49., 2003):

- Za opredmetena OS in neopredmetena dologoročna sredstva mora popis vsebovati zaporedno številko oziroma registrsko številko in ime, nabavno vrednost, popravek vrednosti in neodpisano vrednost pred prevrednotenjem in po njem.
- Pri popisu zalog materiala in blaga je potrebno določiti vrsto, mersko enoto, količino, nabavno ceno in nabavno vrednost, ki ne sme presegati čiste iztržljive vrednosti.
- Za popis zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje se popiše vrsto, mersko enoto in količino ter stroškovno ceno glede na stopnjo dokončanosti, ki pa ne sme presegati čiste iztržljive cene.
- Za terjatve do kupcev/obveznosti do dobaviteljev se na popisnem listu določi naslov, številko in datum računa, nominalni znesek terjatve/obveznosti in popravek do plačljive velikosti. Isto velja za vse druge terjatve oziroma obveznosti.
- Za dobroimetje pri bankah, čeke in gotovino je potrebno narediti ločen popis gotovine v blagajni, denarnih sredstev na računih in čekov.
- Popiše se tudi stanje podjetnikovega kapitala na datum izkaza stanja.

2.2. POJASNILA STANDARDA

Ker podjetniki niso v delovnem razmerju, zanje ne veljajo kolektivne pogodbe, ki opredeljujejo pravice in obveznosti iz delovnega razmerja (SRS 39.54., 2003).

Podjetnik prenese stvarno premoženje iz gospodinjstva v podjetje do dneva priglavitve, lahko pa tudi kasneje. Pomembno je, da se brezplačno pridobljena osnovna sredstva po dnevu priglavitve ne morejo več obravnavati kot prenosi stvarnega premoženja iz gospodinjstva. Gospodarska vrednost OS, ki ga podjetnik pridobi s prenosom iz gospodinjstva, je vrednost, ki izhaja iz izvorne listine ali cenitvenega poročila (SRS 39.55., 2003).

Členi SRS 39, ki se nanašajo na kapital, veljajo tudi za srednje in velike podjetnike. V skladu s tem standardom pa se ne uporabljajo SRS 26, 27, 28 in 30 (SRS 39.53., 39.57., 2003).

2.3. ENOSTAVNO KNJIGOVODSTVO

Podjetniki lahko vodijo poslovne knjige po sistemu enostavnega knjigovodstva, če zadoščajo dvema od treh kriterijev. Ti kriteriji se določijo na podlagi podatkov iz zadnje odmerne odločbe za davek iz dejavnosti in podatka o povprečni vrednosti aktive v poslovnem letu. Ta povprečna vrednost aktive se izračuna kot polovica seštevka vrednosti aktive na prvi in zadnji dan poslovnega leta (Valič, 2004, str. 5).

Kriteriji za vodenje poslovnih knjig po sistemu enostavnega knjigovodstva:

- povprečno število zaposlenih ne sme presegati 3,
- letni prihodki morajo biti nižji od 10.000.000 SIT,
- povprečna vrednost aktive v obračunskem letu ne presega 6.000.000 SIT.

2.3.1. Osnovna načela enostavnega knjigovodstva

Ne glede na SRS 39.38. lahko podjetnik ugotavlja stroške materiala po metodi posrednega ugotavljanja porabe s popisom, kar pri dvostavnem knjigovodstvu ni mogoče. Stroške porabljenega materiala se ugotovi tako, da se od vrednosti zalog na začetku obračunskega obdobja prišteje vrednost nabav in odšteje vrednost zalog na koncu obračunskega obdobja. Podjetnik pri enostavnem knjigovodenju poslovnih knjig knjiži nabavno vrednost kupljenih količin materiala v ustrezni stolpec knjige prihodkov in odhodkov. Spremembo vrednosti zalog pa ugotovi s popisom količin in njihovim ovrednotenjem po zadnjih nabavnih cenah. Ti dve vrednosti podjetnik na koncu obračunskega obdobja uskladi (Priloga k SRS 39, 2003, 1.1.).

Podjetnik lahko stroške amortizacije prikaže kar v izkazu poslovnega izida, ki se ugotovi le računsko po predpisani shemi izkaza poslovnega izida. Računsko se ugotovi tudi terjatve do podjetnika in njegov kapital, kot razlika med stanjem popisanih sredstev in obveznosti (Priloga k SRS 39, 2003, 1.2., 1.3., 1.4.).

2.3.2. Poslovne knjige

Po načelih enostavnega knjigovodstva je podjetnik dolžan voditi samo knjigo prihodkov in odhodkov z vključeno ali ločeno vodeno evidenco terjatev do kupcev in obveznosti do dobaviteljev, knjigo ostalih terjatev, knjigo ostalih obveznosti in register opredmetenih OS (Priloga k SRS 39, 2.1.). Izkaz poslovnega izida podjetnik lahko sestavi na podlagi knjige prihodkov in odhodkov, ki mora biti razdeljena vsaj na vrste prihodkov in odhodkov, popisa sredstev in obveznosti do njihovih virov ter ostalih evidencah (Priloga k SRS 39, 2.2.). V knjigah ostalih terjatev in obveznosti je potrebno ločiti posamezne vrste terjatev in obveznosti, ki niso prihodki ali odhodki. Prenosi začetnih stanj terjatev in obveznosti se

naredijo na podlagi popisnega lista (Priloga k SRS 39, 2.3.). Vodenje registra opredmetenih OS se pri enostavnem knjigovodenju ne razlikuje od dvostavnega. Tudi tu se namreč upošteva SRS 39.17.

2.3.3. Letno poročilo

Letno poročilo za podjetnika, ki vodi poslovne knjige po sistemu enostavnega knjigovodstva, obsega izkaz stanja in izkaz poslovnega izida. Prav tako velja, da mora računovodske usmeritve opredeliti s sklepi, ki jih mora hraniti še 10 let po prenehanju opravljanja dejavnosti. Zanje tudi velja, da jih je potrebno označiti z zaporedno številko po časovnem zaporedju, spreminja pa se jih lahko le z novimi sklepi (Priloga k SRS 39, 3.).

3. RAZISKAVA O UVAJANJU SRS 39 (NA OBMOČJU SEVERNE PRIMORSKE)

V prvem in drugem delu svoje diplomske naloge sem teoretično predstavila Slovenske računovodske standarde ter podrobneje Slovenski računovodski standard 39, ki ureja računovodstvo malih samostojnih podjetnikov posameznikov. V tem poglavju pa bom predstavila proces trženjske raziskave o uvajanju SRS 39. Učinkovito trženjsko raziskovanje poteka v petih stopnjah (Kotler, 1996, str. 132):

- opredelitev problema in ciljev raziskave,
- načrtovanje raziskave,
- zbiranje informacij,
- analiza informacij in
- predstavitev informacij.

Tako bom v nadaljevanju predstavila vseh teh pet faz trženjskega raziskovanja od opredelitve problema in ciljev raziskave do predstavitev rezultatov in ugotovitev.

3.1. OPREDELITEV PROBLEMA IN CILJEV RAZISKAVE

Glede na to, da že več let delam v računovodskem servisu, me je zanimalo, v kolikšni meri je SRS 39 upoštevan in uporabljen med računovodskimi servisi. Ali le ti upoštevajo njegove zahteve in se po njem ravnaajo, ko poslovne knjige s.p.-jev vodijo dvostavno ali pa enostavno.

Zanimalo me je, ali je uvedba tega standarda posledično vplivala tudi na povečanje s.p.-jev v računovodskih servisih, saj jih je večina prešlo iz enostavnega na dvostavno knjigovodstvo. Vodenje knjig po sistemu dvostavnega knjigovodstva je zahtevnejše in večina podjetnikov nima potrebnega znanja za samostojno opravljanje tega dela. Cilj moje raziskave je bil tudi,

da ugotovim, ali so računovodski servisi seznanjeni z določili, ki jih ta novi standard zahteva. Ali vodijo knjigo sklepov, podajajo razkritja, prevrednotujejo postavke iz bilance stanja ter vodijo evidenco pretokov med podjetjem in gospodinjstvom pri enostavnem knjigovodstvu. Nadalje me je zanimalo tudi, kako ocenjujejo SRS 39 glede na preglednost, enostavnost in kontrolo vodenja poslovnih knjig ter cenitev njihovega dela. Nazadnje sem poskušala ugotoviti, ali obstaja povezava med poznavanjem SRS 39 in količino strank podjetnikov.

3.2. NAČRTOVANJE RAZISKAVE

Zasnovano raziskavo sestavlja pet postavk. To so viri podatkov, raziskovalne metode, raziskovalni inštrumenti, načrt vzorčenja in oblike komuniciranja (Kotler, 1996, str. 133). Po teh postavkah je potekala tudi moja raziskava. Na podlagi SRS 39 in svojih osebnih izkušenj poteka delovanje dela v računovodskem servisu sem sestavila sklop vprašanj, ki so se mi zdela pomembna za raziskavo, nato pa ta vprašanja postavila naključno izbranim računovodskim servisom.

3.2.1. Viri podatkov

Za to raziskavo sem zbrala samo primarne podatke. Čeprav le – ti zahtevajo več časa in sredstev, so bolj natančni in za tovrstno raziskavo edina možnost zbiranja podatkov. Primarne podatke lahko razdelimo na pet skupin. To so dejstva, mnenja in stališča, motivi, informiranost in poznavanje ter nameni (Rojšek, Žabkar, 1998, str. 16, 17).

Osrednji vir primarnih podatkov moje raziskave je predstavljalo 50 naključno izbranih računovodskih servisov, lociranih na področju Severne Primorske. Seznam le – teh sem dobila na internetni strani Gospodarske zbornice Slovenije (Vir: <http://www.gzs.si>, 2005), ki je vseboval 256 tovrstnih podjetij (klasifikacija 74.120 – Računovodsko, davčno svetovanje). Tako sem v svojo raziskavo vključila 19,5 odstotkov sodelujočih.

3.2.2. Raziskovalna metoda

Primarne podatke lahko pridobivamo na štiri načine: z opazovanjem, s skupinskimi intervjuji, s spraševanjem ter s poskusi (Kotler, 1996, str. 135). Za svojo raziskavo sem uporabila spraševanje, ki je za tovrstno zbiranje podatkov najprimernejše.

3.2.3. Raziskovalni inštrument

Kot raziskovalni inštrument sem uporabila vprašalnik, ki je najpogostejši inštrument zbiranja primarnih podatkov. Vprašanja so zaprtega tipa ter kratko in jedrnato postavljena. Med najpogostejšimi oblikami vprašanj zaprtega tipa sem uporabila naslednje:

- dohotomna vprašanja (da-ne),
- zaprta vprašanja z več možnimi odgovori ter
- ocenjevanje s pomočjo lestvic (Likertova lestvica).

Načrtno nisem uporabila odprtih vprašanj, kjer anketiranci sami navajajo odgovore, saj je velika možnost nekakovostnih, nejedrnatih in nesmiselnih odgovorov. Poleg tega je odgovore na zaprta vprašanja lažje razložiti in razvrstiti.

Vprašalnik je sestavljen iz 17 vprašanj (glej Prilogo 1). Pri vseh sem uporabljala zaprti tip vprašanj. Pri prvem vprašanju me je zanimalo, če se je povečalo število podjetnikov, za katere vodijo poslovne knjige in če se je, ali menijo, da je to povečanje posledica uvedbe SRS 39 (drugo vprašanje). Pri tretjem vprašanju sem ugotavljala, kako ocenijo vrednost premoženja, ki ga podjetnik prenese iz gospodinjstva v podjetje, saj sem pri prebiranju forumov na internetu opazila, da jim le-to dela velike težave. Četrto vprašanje se nanaša na vodenje evidenc pretokov med gospodinjstvom in podjetjem pri enostavnem knjigovodenju, peto pa na razmejevanje stroškov. Naslednji sklop treh vprašanj se nanaša na novo zahtevo, ki jo SRS 39 navaja, to je vodenje knjige sklepov. Ker je kontrola pri računovodstvu zelo pomembna, sem vprašanje 9 namenila kontroli knjigovodskih listin in njihovega knjiženja. Pri vprašanju 10 in 11 me je zanimalo, ali so po sprejetju SRS 39 davčni inšpektorji bolj pozorni na nove zahteve, ki jih ta standard navaja, ter ali je zanimanje podjetnikov za preobrazbo v družbo sedaj kaj večje. Pri vprašanju 12 sem ugotavljala, ali računovodski servisi podajajo razkritja za podjetnike in če jih, katere postavke razkrijejo. Pri vprašanju 13 sem se naslonila na Likertovo lestvico in podala v oceno nekaj trditev v zvezi z uvedbo SRS 39. Zanimalo me je, ali je sedaj računovodstvo preglednejše in enostavnejše, ali je boljša kontrola vodenja poslovnih knjig ter ali je cenjenje dela računovodij kaj večje. Vprašanje 14 je bilo za raziskavo zelo pomembno. Spraševala sem namreč, ali prevrednotujejo osnovna sredstva, zaloge, terjatve do kupcev, dolgove ter finančne naložbe. Ker menim, da je znanje računovodij zelo odvisno tudi od obiskovanj seminarjev, je bilo to tudi eno izmed vprašanj ankete (vprašanje 15). Za količinsko analizo me je pri vprašanjih 16 in 17 zanimalo, ali vodijo računovodski servisi izključno poslovne knjige za podjetnike ali tudi za ostala podjetja ter kolikšen procent podjetnikov imajo.

Na koncu sem postavila anketirancem tudi dve sociološki vprašanji, in sicer, zanimala me je njihova izobrazba ter število zaposlenih v njihovem podjetju.

3.2.4. Načrt vzorčenja

Pri načrtovanju vzorca so pomembne tri sestavine: vzorčna enota, velikost vzorca ter postopek vzorčenja (Kotler, 1996, str. 137). Pri moji raziskavi so vzorčna enota računovodski servisi na območju Severne Primorske. Ker je na tem območju večje število tovrstnih podjetij, sem se odločila za vzorec 50-ih naključno izbranih.

3.2.5. Omejitve in možne napake pri raziskavi

Pri sami raziskavi sem se omejila na eno samo področje Slovenije – Severno Primorsko. Pri tem sem uporabila vzorec 19,5% celotne populacije²².

Pri pripravi vprašalnika sem poskušala zmanjšati možne napake s tem, da sem postavila jasna, enostavna vprašanja z možnimi odgovori. Kljub temu pa se nisem mogla izogniti napaki neodziva ter napakam, ki so možna posledica nepoštenih odgovorov.

3.3. ZBIRANJE PODATKOV

Pri svoji raziskavi sem uporabila enostavno slučajno vzorčno opazovanje, kjer je enotam vzorčevanja zagotovljena enaka možnost, da so izbrane v vzorec (Košmelj, Rovan, 1997, str. 33). Vzorčno opazovanje ima veliko prednosti. Obdelava je hitrejša in cenejša kot pri opazovanju celotne populacije, pri opazovanju je manjša možnost pomanjkljivosti pri pripravi in obdelavi opazovanja ipd. (Košmelj, Rovan, 1997, str. 32).

Kot sem že omenila, je moj vzorec zajemal 50 računovodskih servisov na področju Severne Primorske. Na vprašalnik so odgovarjali vodilni v podjetju, saj le – ti poznajo celoto njihovega poslovanja oziroma način dela, število strank itd. Anketirala sem v mesecu marcu 2005, od ponedeljka do petka, tako v dopoldanskem kot popoldanskem času. Poleg telefonskega anketiranja sem uporabila tudi anketiranje po pošti, ki pa se je izkazalo za manj uspešno. Pri anketah, poslanih po pošti, sem upoštevala samo tiste, ki so bile vrnjene do 10. aprila, ankete, prejete kasneje, sem zanemarila.

Na telefonsko zbiranje podatkov sem se osredotočila zaradi hitrega zbiranja podatkov ter osebnega stika z anketirancem (možnost prepričevanja v sodelovanje pri raziskavi). Poleg tega sem anketirancem lahko vprašanja tudi pojasnila, hkrati pa sem se tako izognila prilagoditvi odgovorov s strani anketiranih (le – to je bilo pri odzivu na ankete poslani po pošti prisotno).

Pri telefonskem zbiranju podatkov je bila stopnja odzivnosti anketirancev 55,7 odstotna (od 79 poklicanih jih je bilo pripravljeno sodelovati le 44), pri anketah, poslanih po pošti, pa je

²² Populacija so vsi računovodski servisi, statistična enota je računovodski servis, vrednost spremenljivke: Severna Primorska, 2005 (Rogelj, 2001, str. 244).

bila stopnja odzivnosti bistveno manjša, le – ta je znašala samo 21,6 odstotkov (od skupno 37 anket jih je bilo vrnjenih le 6). Osnovni razlogi za nesodelovanje so bili, da nimajo časa zaradi priprav davčnih napovedi, da ne vodijo knjig za podjetnike, da njihovo podjetje ne deluje več ter da ne poznajo SRS 39.

3.4. REZULTATI RAZISKAVE

V tem tretjem delu bom predstavila analizo rezultatov raziskave, in sicer uvajanje SRS 39. Pri raziskavi sem hotela ugotoviti, kako dobro ta standard računovodski servisi poznajo ter ali ga uporabljajo oz. upoštevajo zahteve, ki jih za vodenje knjig samostojnih podjetnikov navaja. Poleg tega me je tudi zanimalo, kako ta standard ocenjujejo, kakšen način kontrole knjigovodskih listin imajo ter kako pogosto se udeležujejo seminarjev.

Podatke, ki sem jih s to raziskavo pridobila, sem s pomočjo programa Microsoft Excelu XP in SPSS for Windows 12.0 obdelala. Pri predstavitvi teh rezultatov bom sledila zaporedju vprašanj, podala potrebno sliko ali tabelo ter ugotovitve. V nadaljevanju bo sledilo preizkušanje domnev ter najpomembnejše končne ugotovitve te tržne raziskave.

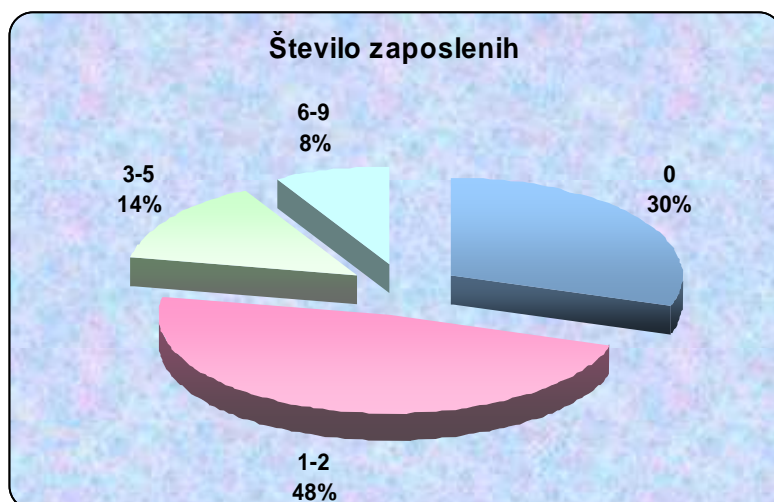
3.4.1. Opis vzorca

Od naključno anketiranih računovodskih servisov se le – ti razlikujejo glede na število zaposlenih ter glede na izobrazbo anketiranca. Edini pogoj za sodelovanje v raziskavi je bilo, da anketirani računovodski servisi vodijo poslovne knjige tudi za podjetnike ter poznajo SRS 39. Tabelarni prikaz rezultatov je v Prilogi 2.

Pri analizi vprašanja o velikosti podjetja (glej Sliko 2) sem za analizo podatkov uporabila razrede z različno širino; meje razredov naraščajo po geometrijskem zaporedju z zaokroževanjem na najbližjo celo vrednost.

Vzorec sestavlja skoraj polovico (48 odstotkov) računovodskih servisov z enim do dvema zaposlenima, 14 odstotkov ima zaposlenih tri do pet oseb, 8 odstotkov anketiranih pa ima 6 do 9 ljudi, s katerimi so v delovnem razmerju. Zanimivo je dejstvo, da je kar 30 odstotkov takih, ki nima nobenega zaposlenega. Sklepam, da so v tem primeru to podjetja, ki imajo samostojno dejavnost in sami vodijo celotno poslovanje.

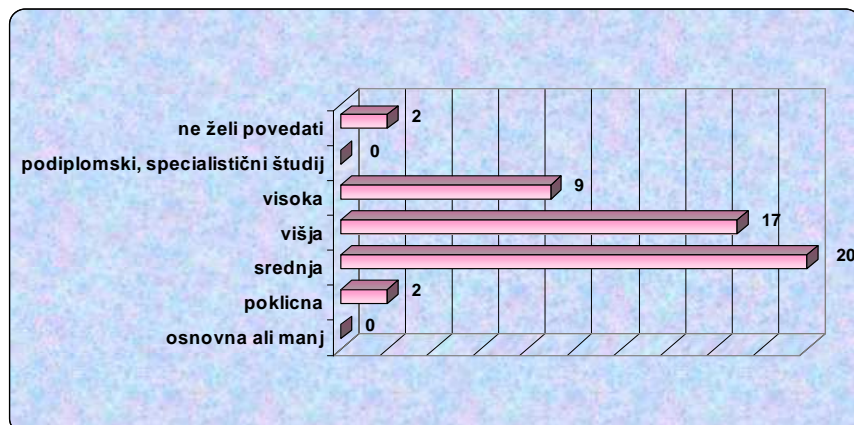
Slika 2: Velikost podjetja

Vir: Anketa, marec 2005.

Med vsemi anketiranimi osebami, vodji računovodskih servisov, je bilo največ tistih, ki imajo srednjo izobrazbo, takih je bilo 40 odstotkov (Slika 3). Sledijo jim vodje podjetij z višjo izobrazbo, takih je bilo 17 anketirancev, nekaj pa jih ima tudi visoko izobrazbo (vendar le 18 odstotkov). Od vseh 50 anketiranih ni bil nihče z osnovno izobrazbo ali z izobrazbo višjo od visoke. Čeprav je povprečna izobrazba računovodij dokaj nizka, menim, da to ni ovira za dobro opravljanje dela, saj sem iz lastnih izkušenj spozanala, da so pri tem poklicu bolj pomembne izkušnje kot pa visoka izobrazba.

Slika 3: Izobrazba anketiranih

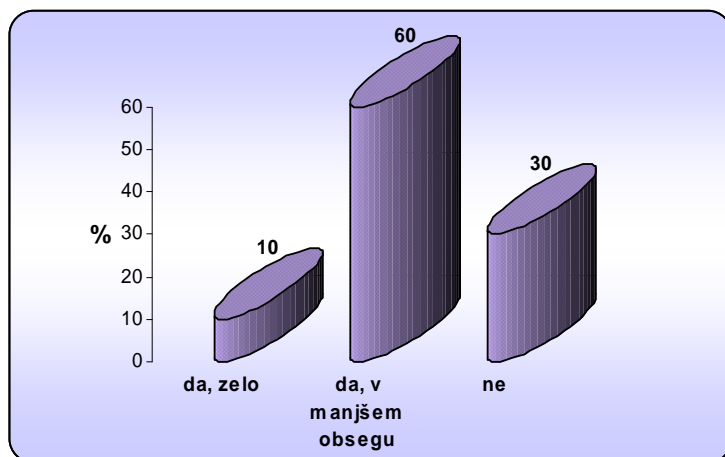
Vir: Anketa, marec 2005.

3.4.2. Univariantne statistike po posameznih vprašanjih

Pri proučevanju SRS 39 sem najprej pomislila, da je njegova uvedba posledično morala povzročiti, da so tisti podjetniki posamezniki, ki so do sedaj vodili knjige sami, prepustili to delo strokovno usposobljenim podjetjem – računovodskim servisom. Ta standard namreč

navaja vodenje knjig po dvostavnem knjigovodstvu (razen za s.p.-je, ki jim je še vedno dana možnost enostavnega vodenja poslovnih knjig²³), za kar pa podjetniki verjetno nimajo potrebnega znanja. S tega razloga sem za uvod svoje raziskave postavila vprašanje, ali se je pri anketiranih računovodskih servisih število strank podjetnikov v letu 2004 povečalo (glej Sliko 4). Analiza je pokazala, da se je v 35 računovodskih servisih število teh strank res povečalo, vendar večinoma le v manjšem obsegu. Presenetil pa me je podatek, da je kar 30 odstotkov anketiranih odgovorilo, da se to število pri njih ni povečalo.

Slika 4: Povečanje strank s.p.-jev

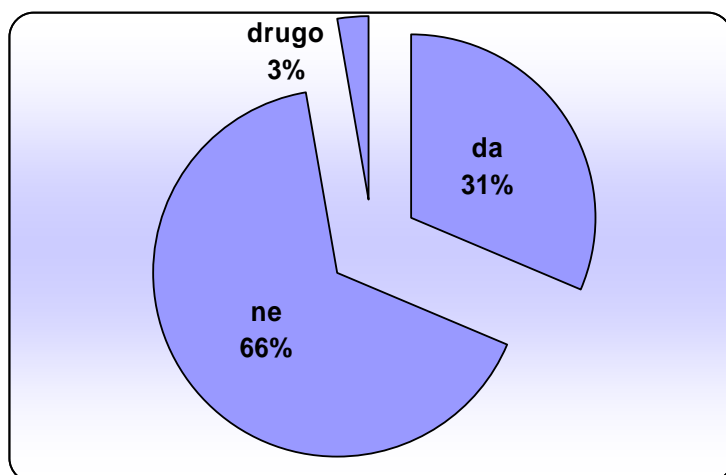

Vir: Anketa, marec 2005.

Ker se mi je zdelo pomembno, da ugotovim, ali menijo anketiranci, da je povečanje teh strank povzročila uvedba SRS 39, sem to vprašala kot naslednje (Slika 5). Pri tem naj poudarim, da so odgovarjali le tisti, ki so na prvo vprašanje odgovorili z da (teh je bilo 35 oz. 70 odstotkov anketiranih). Rezultati raziskave so pokazali, da jih le 31 odstotkov meni, da to je razlog povečanja, kar 66 odstotkov pa, da ne. Trije odstotki anketiranih menijo, da je vzrok povečanja deloma posledica tega standarda, deloma pa le odločitev podjetnikov za prepustitev knjigovodenja računovodskim servisom iz drugih razlogov. Iz tega lahko sklepam, da je povečanje strank podjetnikov povzročilo zgolj nastanek novih podjetij ali zamenjava računovodskega servisa. Tudi iz osebne prakse poznam, da se je zaradi dvostavnega knjigovodenja malokdo odločil za prepustitev vodenja knjig računovodskemu servisu.

²³ Glej poglavje 2.3.

Slika 5: Povečanje strank s.p.-jev zaradi uvedbe SRS 39

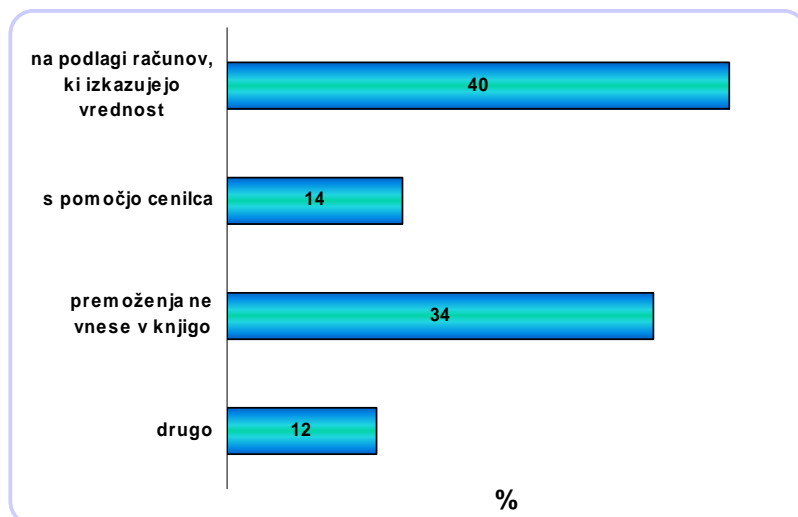

Vir: anketa, marec 2005.

Naslednji sklop treh vprašanj se nanaša na odnos: podjetje – gospodinjstvo.

Zanimalo me je, kako samostojni podjetniki ocenijo vrednost premoženja ob ustanovitvi, če ga le – ta prenese iz gospodinjstva v svoje podjetje (Slika 6). Raziskava je pokazala, da je 40 odstotkov samostojnih podjetnikov takih, ki vrednost premoženja, prenesenega v podjetje, ocenijo na podlagi računov, ki izkazujejo vrednost določenega osnovnega sredstva, bodisi poslovnega prostora, stroja ipd. Kar 34 odstotkov je takih, ki premoženja v knjigo osnovnih sredstev sploh ne vnesejo, 14 odstotkov pa vrednost prepustijo oceniti cenilcu, kar je tudi najpravičnejše. Med 12 odstotkov spadajo tisti, ki so odgovorili, da je ocenitev premoženja različna ali pa da takega primera niso imeli.

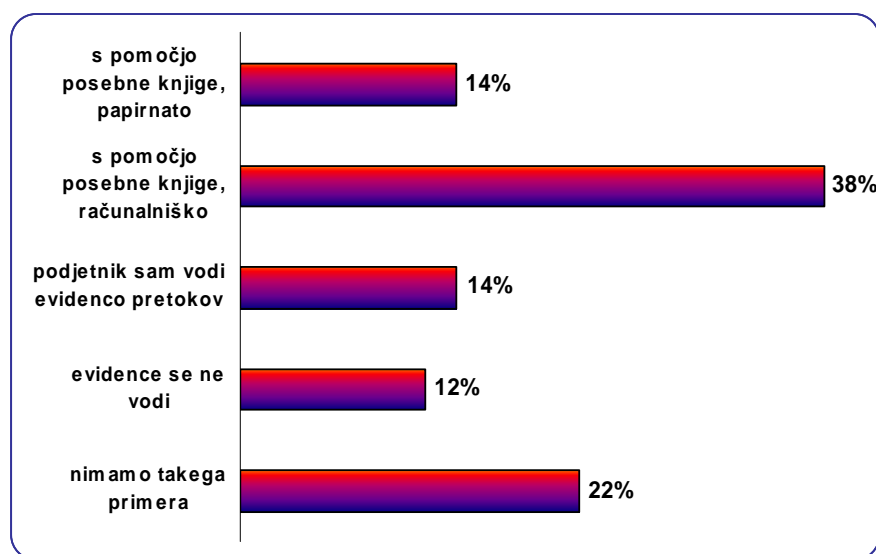
Slika 6: Ocenitev vrednosti premoženja iz podjetnikovega gospodinjstva v podjetje

Vir: Anketa, marec 2005.

V SRS 39 je na novo opredeljena navedba, da morajo podjetniki, ki vodijo knjige še vedno po sistemu enostavnega knjigovodenja, voditi posebno evidenco pretokov med podjetjem in gospodinjstvom. Zanimalo me je, če to podjetniki res počno. Tako sem na slednje vprašanje dobila take odgovore (glej Sliko 7). Kar 66 odstotkov vseh vprašanih vodi to evidenco, ki je na novo predpisana. Vodijo jo računovodski servisi, bodisi računalniško (38 odstotkov) ali papirnato (14 odstotkov), ali pa podjetniki sami (14 odstotkov). Še vedno pa je 12 odstotkov takih, ki te evidence ne vodijo. Med vsemi anketiranimi je bilo 22 odstotkov takih, ki takega primera nimajo, saj vodijo poslovne knjige podjetnikom izključno dvostavno. Iz danih rezultatov lahko zaključim, da je ta evidenca dokaj prakticirana med računovodskimi servisi.

Slika 7: Evidenca pretokov med podjetjem in gospodinjstvom

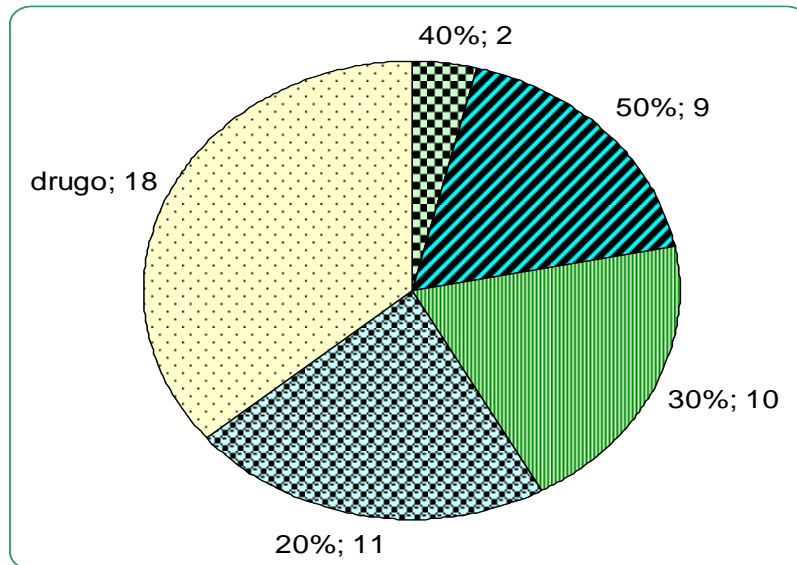
Vir: Anketa, marec 2005.

Peto vprašanje moje raziskave se je nanašalo na razmejevanje stroškov med podjetjem in gospodinjstvom, kot so telefon, elektrika, kurjava, voda, razna vzdrževanja ipd. (Slika 8). To razmejevanje je smiselno v primeru, da ima podjetnik sedež svojega podjetja v svojem stanovanjskem objektu. Če je njegovo poslovanje fizično ločeno od gospodinjstva, ta razmejitev stroškov ni potrebna, saj je ločeno izdan tudi račun. Iz izkušenj poznam, da je večina primerov takih, da imajo s.p.-ji svoje podjetje v lastnem stanovanjskem prostoru in nanj prejemajo en račun, za npr. elektriko. Če je ta račun naslovljen na podjetnika kot fizično osebo, je podjetnik dolžan te stroške razmejiti. V davčno priznan strošek tako spada samo odstotek, ki ga je dejansko porabil za namene opravljanje dejavnosti.

Iz analize podatkov sem ugotovila, da v povprečju 11 od 50 podjetnikov stroške razmejuje v razmerju 20 proti 80 odstotkov. Kar pomeni, da v podjetje razmeji 20 odstotkov svojih tekočih izdatkov za vodo, elektriko ipd., 80 odstotkov pa bremeni gospodinjstvo. V skoraj enakem številu razmejujejo tudi v razmerju 30 proti 70 ter 50 proti 50. Seveda je tu potrebno poudariti, da so to povprečne ocene, ki ne kažejo dejanskega stanja, saj je večina mnenja, da je to razmejevanje odvisno od vsakega posameznega primera in stroška. Nekdo porabi več

elektrike, npr. kovinstrojnik, drug manj – prevajalec (storitev). Povprečno so bili odgovori, ki spadajo pod drugo (takih je bilo 18), da stroškov ne razmejujejo, da je to odvisno od dejavnosti ali da imajo podjetniki ločene račune za podjetje in gospodinjstvo.

Slika 8: Razmejevanje stroškov med podjetjem in gospodinjstvom

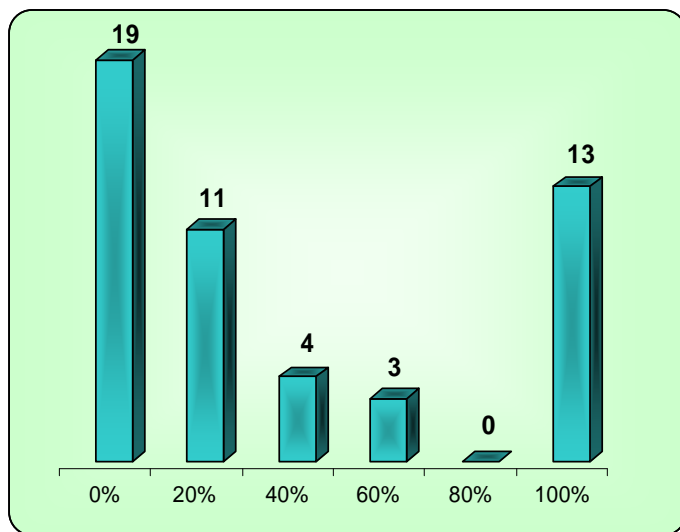

Vir: Anketa, marec 2005.

Naslednji sklop vprašanj se nanaša na vodenje knjige sklepov, ki je prav tako nova zahteva po SRS 39. Te sklepe mora podjetnik voditi ne glede na to, ali vodi svoje poslovne knjige po dvostavnem ali enostavnem knjigovodstvu. Označiti jih mora po časovnem zaporedju in hraniti še 10 let po prenehanju opravljanja dejavnosti. V Prilogi 3 sem prikazala napotek za oblikovanje računovodskih usmeritev za vrste opredmetenih osnovnih sredstev (Zupančič, 2003b, str. 20).

Ker je vodenje teh sklepov zelo obširno, me je zanimalo, ali v praksi to zahtevo podjetniki izpolnjujejo. Šesto vprašanje moje raziskave se tako nanaša na odstotek podjetnikov, ki te sklepe resnično vodijo. Ugotovila sem, da kar 38 odstotkov podjetnikov teh sklepov ne vodi. Med 31 anketiranimi je 13 takih, katerih vse stranke vodijo knjigo sklepov, 11 pa jih meni, da jih vodi le okrog 20 odstotkov. Ker je to pomemben podatek, sem v hipotezi 1 (Glej poglavje 3.4.1.) preverila, ali večina podjetnikov vodi knjigo sklepov.

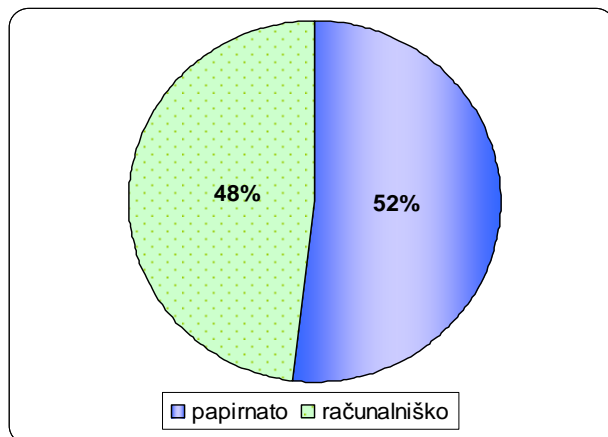
Slika 9: Vodenje knjige sklepov

Vir: Anketa, marec 2005.

Glede na vodenje knjige sklepov sem anketirance povprašala tudi, kako v povprečju njihovi podjetniki vodijo te sklepe. Ugotovila sem, da je med 37,2²⁴ odstotki podjetnikov, ki knjigo sklepov vodi, 52 odstotkov takih, ki jo vodijo papirnato, 48 odstotkov pa računalniško. Naj poudarim, da so na to vprašanje odgovarjali samo tisti, ki knjigo sklepov dejansko vodijo.

Slika 10: Vodenje knjige sklepov

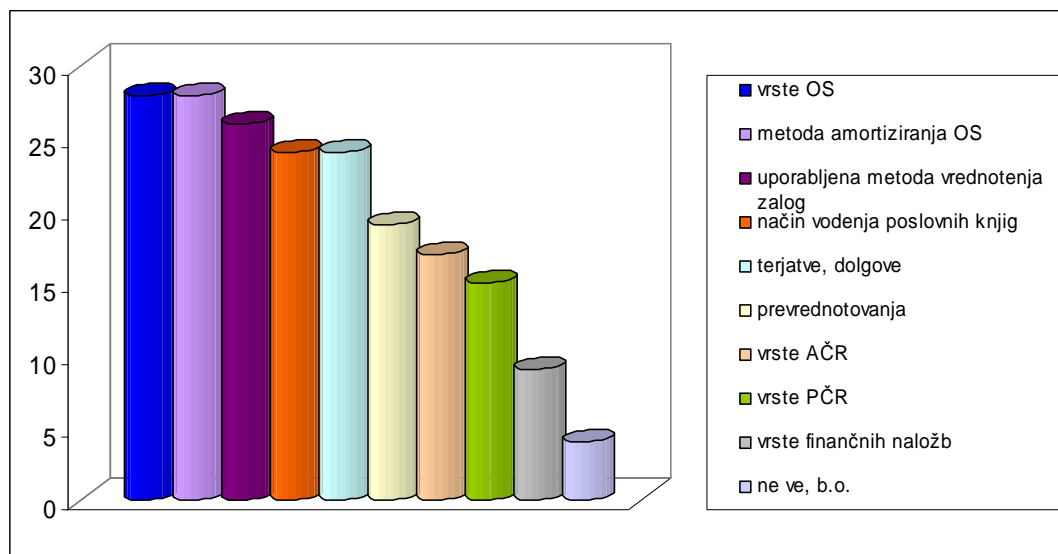

Vir: Anketa, marec 2005.

Tudi na naslednje vprašanje so odgovarjali le tisti, katerih stranke vodijo knjigo sklepov. Zanimalo me je, glede katerih pravil računovodenja, vrednotenja postavk izkaza poslovnega izida in bilance stanja podjetniki vodijo te sklepe. Rezultati analize so pokazali, da jih večina opiše vrste osnovnih sredstev, ki jih ima podjetje, njihovo metodo amortiziranja, uporabljeno metodo vrednotenja zalog, način vodenja poslovnih knjig ter vrste terjatev in dolgov.

²⁴ Glej Prilogo 4, Tabela 3.

Slika 11: Vodenje knjige sklepov po kategorijah

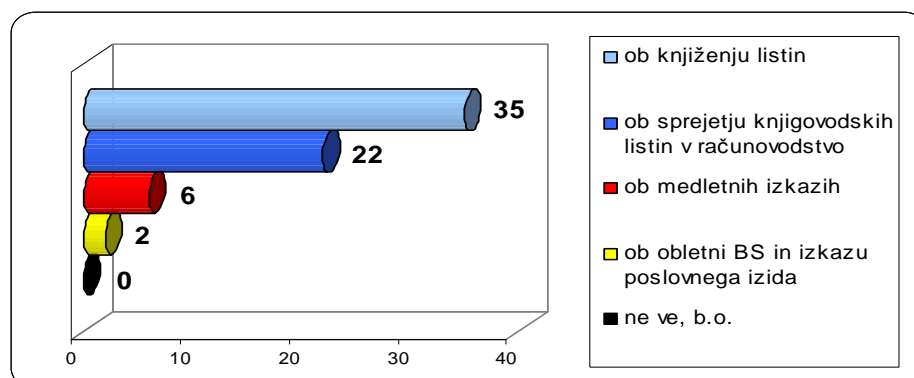

Vir: anketa, marec 2005.

Pri prebiranju člankov po revijah sem opazila, da je pogost problem kontrole v računovodskih servisih. Ker je pri tovrstnem delu zelo pomembna natančnost, je potrebno prisotnost napak čim bolj zmanjšati. Četudi je lahko koncentracija dela zelo osredotočena na pravilnost knjiženja podatkov, me je zanimalo, ali se računovodski servisi posvečajo kontroli knjigovodskih listin in njihovega knjiženja.

Z raziskavo sem ugotovila, da kontrola knjigovodskih listin največkrat poteka ob samem knjiženju le – teh (tovrstno kontrolo opravlja 35 anketirancev). Pogosta je tudi kontrola ob samem sprejetju listin v računovodstvo (44 odstotkov), manj pa se računovodski servisi posvečajo kontroli ob izdelovanju medletnih ali letnih izkazov (skupno le 16 odstotkov). Tovrstni podatki kažejo na to, da kontrola pri pripravi izkazov ni pogosta. Mogoče zaradi njene nepotrebnosti ali pa celo zaradi pomanjkanje časa, saj sama vem, kako hitro minevajo dnevi od januarja pa do konca februarja, ko je rok oddaje napovedi za odmero davka od dohodkov iz dejavnosti za samostojne podjetnike.

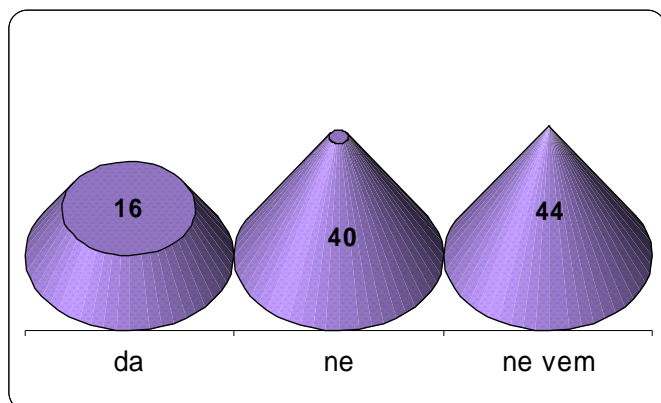
Slika 12: Kontrola knjigovodskih listin

Vir: Anketa, marec 2005.

Naslednje vprašanje sem izbrala zgolj zaradi zanimivosti. Ker davčni inšpektorji predstavljajo velik pomen ali celo strah, sem anketirance povprašala, če so z njimi imeli izkušnje, da so po uvedbi SRS 39 bolj pozorni na nove zahteve, ki jih ta standard navaja. Med petdesetimi anketiranimi računovodskimi servisi jih je imelo 16 odstotkov izkušnje, da so bili davčni inšpektorji na to bolj pozorni, kar 40 odstotkov pa jih meni, da na te postavke niso dajali posebne pozornosti. Ostalih 44 odstotkov anketiranih pa do sedaj tovrstne davčne kontrole ni imelo.

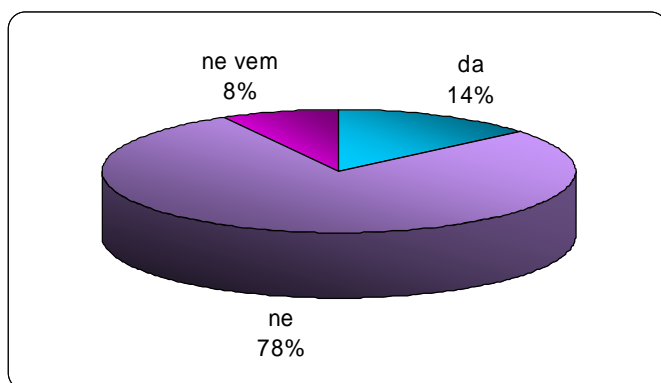
Slika 13: Pozornost inšpektorjev na vodenje evidenc pretokov, vodenje knjige sklepov ipd.

Vir: Anketa, marec 2005.

Pri vprašanju enajst sem se naslonila na zamisel, ali podjetniki kaj razmišljajo o preobrazbi v družbo. Poleg tega, da so podjetniki visoko obdavčeni, se je z uvedbo SRS 39 rahlo otežkočilo tudi njihovo delo, v smislu, da bo le redkokdo lahko sedaj vodil knjige sam. Rezultati raziskave so bili prepričljivi. Kar 78 odstotkov vprašanih pravi, da podjetniki ne razmišljajo o preobrazbi, nasprotno pa meni le 14 odstotkov anketiranih.

Slika 14: Preobrazba iz s.p.-ja v družbo

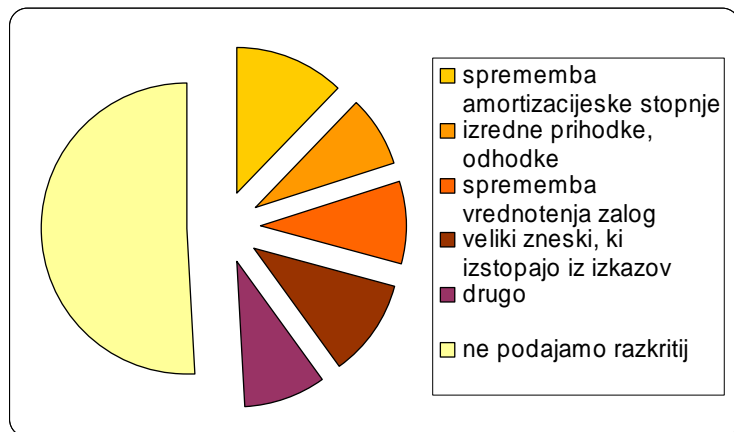

Vir: Anketa, marec 2005.

Vprašanje dvanajst sem postavila iz enega samega razloga. Prepričana sem, da računovodski servisi za podjetnike večinoma ne podajajo razkritja k računovodskim izkazom, saj le ta niso izklicno zahtevana. Rezultati raziskave so moje prepričanje potrdili. Polovica teh razkritij res

ne podaja, ostali pa ta razkritja podajajo kar razmeroma enako, od spremembe amortizacijske stopnje, izrednih prihodkov in odhodkov, sprememb vrednotenja zalog do večjih zneskov, ki izstopajo.

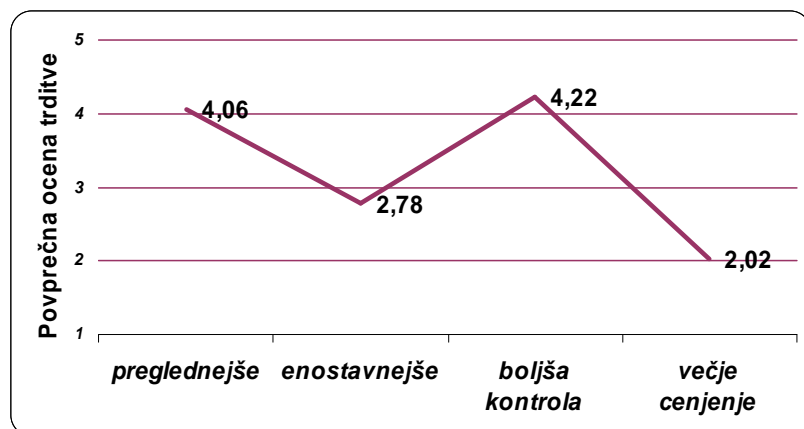
Slika 15: Podajanje razkritij za samostojne podjetnike

Vir: Anketa, marec 2005.

Pri trinajstem vprašanju sem želela s pomočjo Likertove lestvice dobiti stališča glede uveljavitve SRS 39. S slike 16 je razvidno, da se v dveh trditvah anketirani strinjajo, dve trditvi pa sta slabo ocenjeni (za izračun povprečnih ocen glej Prilogo 4, Tabela 4). Trditev, da je računovodstvo s.p.-jev postalo preglednejše, je bila ocenjena s povprečno oceno 4,06, trditev, da se je izboljšala kontrola poslovnih knjig, pa so anketirani ocenili s 4,22. Trditev, ki je bila slabo ocenjena, se nanaša na enostavnost vodenja poslovnih knjig. Ocenjena je bila z oceno 2,78. Skleпам, da je slaba ocena te trditve kljubovala predvsem dejstvu, da je dvostavno knjigovodstvo zahtevnejše. Najslabše ocenjena trditev pa je bila, kot je bilo pričakovati, cenjenost računovodskega dela. Le – ta je dobila oceno 2,02. Ta povprečna ocena strinjanja me ni presenetila, saj je večina ljudi, tako strank kot ostalih, mnenja, da je to delo preprosto, nezahtevno in da ga lahko opravlja vsak, ki le ima voljo, da se udeleži seminarja za vodenje dvostavnega knjigovodstva.

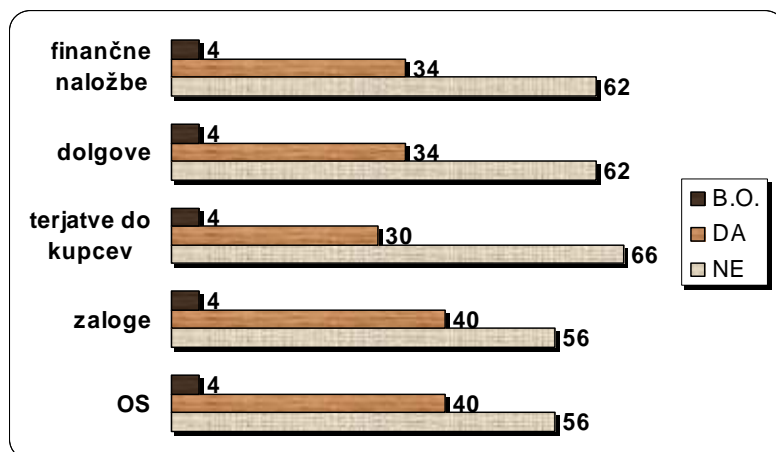
Slika 16: Prikaz povprečnih ocen za posamezne trditve o uveljavitvi SRS 39

Vir: Anketa, marec 2005.

V sliki 17 nam kaže grafikon odgovore na vprašanje, katere kategorije računovodski servisi zaradi oslabitve prevrednotujejo. Kot sem pričakovala, jih je večina tistih, ki prevrednotovanja terjatev, dolgov, finančnih naložb, zalog ter osnovnih sredstev ne opravljajo. Le 40 odstotkov je tistih, ki pri letnih izkazih osnovna sredstva in zaloge oslabijo.

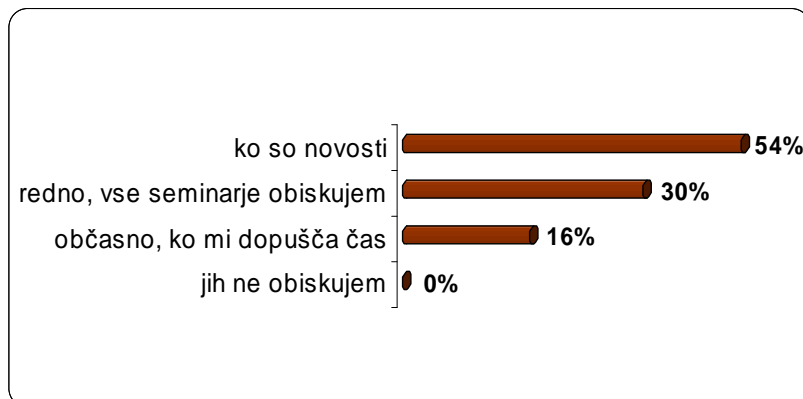
Slika 17: Prevrednotovanje zaradi oslabitve

Vir: Anketa, marec 2005.

Zelo pomembno za dopolnjevanje znanja računovodij je udeleževanje na seminarjih. Čeprav je dober seminar težko dobiti, saj večinoma ponavljajo stvari, ki bi jih moral računovodja že poznati, nekateri celo ne znajo odgovoriti na zastavljena vprašanja, pa je res, da so nujni za rast znanja. Seveda ob rednem prebiranju ostalih publikacij (Revije IKS, Davčni bilten,...). Tudi vsi anketirani računovodje se udeležujejo seminarjev. 30 odstotkov je celo takih, ki obišče vse seminarje. Pri tem se postavlja vprašanje, kaj so pri tem mislili vse. Vse seminarje v občini Nova Gorica ali vse seminarje v Sloveniji. Slednje močno dvomim. Večina, 54 odstotkov, se seminarjev vselej udeleži, ko so novosti, kar je tudi pogosto. Računovodje se namreč neprestano učimo novih stvari. Le 16 vseh vprašanih pa se seminarjev udeležuje občasno, ko jim to dopušča čas.

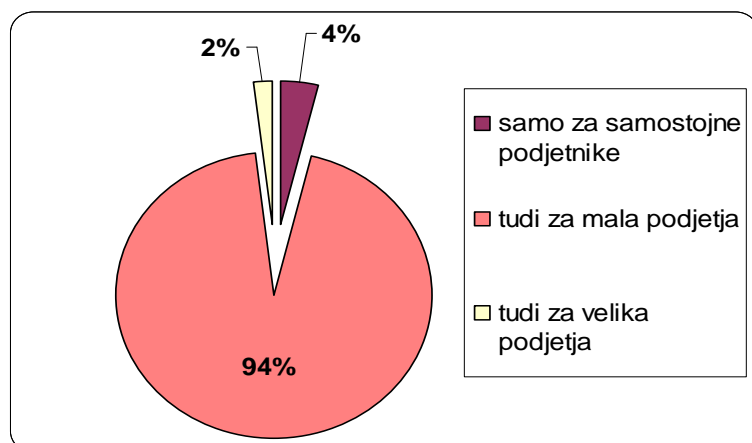
Slika 18: Udeleževanje seminarjev

Vir: Anketa, marec 2005.

Za konec me je v okviru raziskave zanimalo še, ali vodijo računovodski servisi poslovne knjige samo za podjetnike ali tudi za družbe ter koliko procentualno njihovo poslovanje sestavljajo podjetniki. Slika 19 jasno prikazuje, da 94 odstotkov vodi knjige tudi malim podjetnikom, le 4 odstotke pa izključno samostojnim podjetnikom. Kot vidimo v Tabeli 2, prevladuje odstotek strank samostojnih podjetnikov v računovodskih servisih nad ostalimi družbami. 17 anketiranih ima več kot 90 odstotkov strank s.p.-jev.

Slika 19: Vodenje knjig

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela 2: Odstotek strank samostojnih podjetnikov

Odstotek s.p.-jev med vsemi strankami	Število
do 10	2
od 10 do pod 20	4
od 20 do pod 30	2
od 30 do pod 40	2
od 40 do pod 50	0
od 50 do pod 60	7
od 60 do pod 70	9
od 70 do pod 80	5
od 80 do pod 90	2
nad 90	17

Vir: Anketa, marec 2005.

3.5. ANALIZA POVEZAV MED SPREMENLJIVKAMI – PREIZKUŠANJE DOMNEV

Statistično preizkušanje domnev oziroma hipotez je postopek, s katerim na podlagi vzorčnih podatkov ugotovljamo, ali je trditev, ki jo izražamo v obliki domneve, verjetno pravilna ali verjetno nepravilna (Košmelj, Rovar, 1997, str. 196).

Postopek preizkušanje domnev se izvede v štirih korakih (Košmelj, Rován, 1997, str. 195-236):

1. korak: V skladu s tematiko raziskave postavimo ničelno in alternativno domnevo:

- ničelna domneva je domneva, ki jo preizkušamo na podlagi vzorčnih podatkov oziroma se nanaša na razmere, ko razlik ni;
- alternativna domneva je ničelni nasprotna, jo izključuje in je z vidika raziskovanja zanimiva.

2. korak: Izberemo ustrezní preizkus in ničelno domnevo preizkusimo.

3. korak: Ugotovimo, ali je razlika med vzorčno oceno in vrednostjo parametra v ničelni domnevi značilna ali ne. Verjetnost, s katero zavrnemo ničelno domnevo, imenujemo stopnja značilnosti oziroma stopnja tveganja. Označimo jo z α . V primeru, da je stopnja značilnosti $\alpha \leq 0,05$, je razlika značilna in ničelno domnevo zavrnemo.

4. korak: Sprejmemo sklep:

- če je razlika značilna, zavrnemo ničelno domnevo in navedemo stopnjo tveganja, s katero privzamemo alternativno domnevo;
- če razlika ni značilna, ne moremo zavrniti ničelne domneve, niti ne moremo privzeti alternativne domneve. Sprejeti pa ne moremo niti ničelne domneve, saj ne poznamo verjetnosti takega sklepa.

Pri preverjanju hipotez bom uporabila tri različne teste:

- preizkus domneve o deležu enot (1. hipoteza),
- preizkus skupine s t-testom; preverjanje domneve o vrednosti aritmetične sredine. T-test uporabim zato, ker standardni odklon v populaciji ni poznan. (2. hipoteza).
- χ^2 preizkus je namenjen odkrivanju razlik med posameznimi skupinami anketirancev glede na različne nominalne spremenljivke; upošteva razlike med dejanskimi in teoretičnimi frekvencami. (3., 4. in 5. hipoteza).

3.5.1. Preverjanje hipotez

1. HIPOTEZA

Prva hipoteza, ki jo bom preverjala, je, da več kot 60 odstotkov podjtenikov vodi knjigo sklepov. Dokaz te trditve bom prikazala z ocenitvijo kumulativne relativne frekvence (F_j°) (za prikaz izračuna s pomočjo programa SPSS glej Prilogo 4, Tabela 6). Kumulativno relativno frekvenco dobimo tako, da relativno frekvenco (F_j) delimo s številom enot v vzorcu (n).

Tabela 3: Izračun absolutnih in relativnih frekvenc ter kumulativnih absolutnih in kumulativnih relativnih frekvenc za Hipotezo 1.

%	y_j	f_j	f_j°	F_j	F_j°
0	0	19	0,38	19	0,38
20	20	11	0,22	30	0,60
40	40	4	0,08	34	0,68
60	60	3	0,06	37	0,74
80	80	0	0,00	37	0,74
100	100	13	0,26	50	1,00
Skupaj		50	1,00		

Vir: Anketa, marec 2005.

$$F_j^\circ = F_j/n; \quad (j \text{ se nanaša na razred; } j=5) \\ (n=50)$$

$$F_4 = f_1 + f_2 + f_3 + f_4 = 19+11+4+3 = 37$$

$$F_4^\circ = F_4/n = 37/50 = \underline{\underline{0,74}}$$

Razlaga: Na podlagi vrednostnih podatkov ocenjujem, da je 74 odstotkov računovodskih servisov takih, kjer podjetniki vodijo knjigo sklepov manj kot 60 odstotno, 26 odstotkov pa takih, ki vodijo knjigo sklepov 60 – odstotno ali več.

Kumulativno absolutno frekvenco (f_j°) dobimo tako, da absolutno frekvenco (f_j) delimo s številom enot v vzorcu (n).

$$f_j^\circ = f_j/n;$$

$$f_6^\circ = f_6/n = 13/50 = \underline{\underline{0,26}}$$

Razlaga: Na podlagi vrednostnih podatkov ocenjujem, da pri 26 odstotkih računovodskih servisih vsi podjetniki vodijo knjigo sklepov.

2. HIPOTEZA

Kot drugo hipotezo bom preverjala trditev, da je povprečno več kot 75 odstotkov strank v računovodskih servisih samostojnih podjetnikov. Hipotezo bom preverjala računalniško s programom SPSS. Uporabila bom one simple t-test (glej Prilogo 4, Tabela 7). Najprej bom definirala ničelno in alternativno domnevo, izračunala verjetnost hipoteze s pomočjo t-testa in ocenila hipotezo.

- 1) Ničelna domneva: $H_0 : \mu_y \geq 75$; μ_y – odstotek enot z dano lastnostjo
 Alternativna domneva : $H_1 : \mu_y < 75$.

$$2) t = (\tilde{y} - \mu_0) / se(\tilde{y}) = (66,400 - 75) / 4,010 = \underline{\underline{-2,144}}$$

$$\mu_0 = 75$$

$$\tilde{y} = 1/n * \sum f_j y_j = 66,400; \quad \tilde{y} - \text{aritmetična sredina}$$

$$se(\tilde{y}) = s_y / \sqrt{n} = 4,010; \quad se(\tilde{y}) - \text{ocena standardne napake aritmetične sredine}$$

$$s_y = \sqrt{s_y^2} = 28,357; \quad s_y - \text{standardni odklon, } s_y^2 - \text{varianca}$$

$$s_y^2 = 1/(n-1) * (\sum f_j y_j^2 - 1/n * (\sum f_j y_j)^2) = 804,122$$

$$3) m = n - 1 = 49; \quad m - \text{stopnja prostosti; to je število neodvisnih podatkov}$$

$$t_{KS(\alpha=0,05, m=49)} = -2,02 \text{ (Vir: Rován, 1995, str. 64)}$$

$$(t_{KS(\alpha=0,05, m=49)} = -2,02) > (t = -2,145) \Rightarrow \underline{\underline{\text{razlika je značilna pri } \alpha=0,05}}$$

Razlaga: Na podlagi vzorčnih podatkov zavrnem ničelno domnevo pri stopnji značilnosti $\alpha=0,05$ in sprejem sklep, da je povprečen odstotek strank podjetnikov v računovodskih servisih večji od 75.

3. HIPOTEZA

V tretji hipotezi bom preverjala preizkus skupin. Zanimalo me je, ali je udeleževanje seminarjev odvisno od velikosti podjetja. Pri preverjanju te hipoteze sem prav tako uporabila program SPSS; crosstabs. Ker proučujem odvisnost med dvema opisnima spremenljivkama, od katerih ima vsaj ena več kot dve vrednosti, gre za KONTINGENCO zato uporabim χ^2 preizkus (glej Prilogo 4, Tabela 8). Najprej bom definirala ničeno in alternativno domnevo, naredila χ^2 preizkus ter ocenila trditev oziroma hipotezo.

1) Ničelna domneva: $H_0 : f_{ij} = f'_{ij}$	f_{ij} – dejanske frekvence
Alternativna domneva: $H_1 : f_{ij} \neq f'_{ij}$	f'_{ij} – teoretične frekvence
	i – vrstica, j - stolpec

$$2) \chi^2 = \sum \sum ((f_{ij} - f'_{ij})^2 / f'_{ij}) = \underline{\underline{5,472}}^{25}$$

$$3) m = (k-1)(g-1) = \underline{\underline{6}}^{26}$$

$$4) (\underline{\underline{P = 0,485}}^{27}) > (\alpha = 0,05) \Rightarrow \text{razlika ni značilna}$$

Razlaga: Na podlagi vzorčnih podatkov ne morem zavrniti ničelne domneve, da so dejanske in teoretične frekvence enake. Ne morem torej trditi, da sta spremenljivki udeleževanje seminarjev in velikost podjetja medsebojno povezani.

²⁵ Podatek sem dobila v Tabeli Chi-square tests; Value.

²⁶ Podatek sem dobila v Tabeli Chi-square tests; df.

²⁷ Podatek sem dobila v Tabeli Chi-square tests; Asymp.Sig.

4. HIPOTEZA

Zanimala me je tudi povezanost med izobrazbo anketiranih in prevrednotovanjem postavk iz računovodskih izkazov. To hipotezo sem prav tako preverjala s statističnim programom SPSS, in sicer z χ^2 preizkusom (glej Prilogo 4, Tabela 9).

- 1) Ničelna domneva: $H_0 : f_{ij} = f'_{ij}$
Alternativna domneva: $H_1 : f_{ij} \neq f'_{ij}$
- 2) $\chi^2 = \sum \sum ((f_{ij} - f'_{ij})^2 / f'_{ij}) = \underline{1,435}$
- 3) $m = (k-1)(g-1) = \underline{3}$
- 4) ($P = \underline{0,697}$) > ($\alpha = 0,05$) \Rightarrow razlika ni značilna

Razlaga: Na podlagi vzorčnih podatkov ne morem zavrniti ničelne domneve, da so dejanske in teoretične frekvence enake. Ne morem torej trditi, da sta spremenljivki izobrazba in prevrednotovanje medsebojno povezani.

5. HIPOTEZA

Z χ^2 preizkusom sem nadalje preverila povezanost med prvim in drugim vprašanjem raziskave; ali je uvedba SRS 39 vplivala na povečanje s.p.-jev v računovodskih servisih. Glede na rezultat: $\chi^2 = 2,704$; ($P = 0,100$) > ($\alpha = 0,05$) \Rightarrow razlika ni značilna; lahko podam ugotovitev, da na podlagi vzorčnih podatkov tudi te ničelne domneve ne moremo zavrniti. Ne morem torej trditi, da sta povečanje podjetnikov in uvedba SRS 39 medsebojno povezana (glej Prilogo 4, Tabela 10).

3.6. GLAVNE UGOTOVITVE RAZISKAVE

Uvedba novega računovodskega standarda SRS 39, ki ureja računovodstvo samostojnih podjetnikov, je prinesla vrsto sprememb. To so občutili tako podjetniki sami kot tudi računovodski servisi, ki zanje vodijo poslovne knjige. Pri analizi raziskave sem ugotovila, da se je v 70 odstotkih računovodskih servisov v času uvedbe tega standarda, v letu 2004, povečalo število s.p.-jev, kar pa, po mnenju 66 odstotkov vprašanih, ni posledica same uvedbe standarda oziroma dvostavnega knjigovodenja. Novi zahtevi standarda 39 sta vodenje evidence pretokov sredstev med podjetjem in gospodinjstvom za podjetnike, ki vodijo poslovne knjige po sistemu enostavnega knjigovodstva, ter vodenje knjige sklepov. Prvo zahtevo izpolnjuje kar 66 odstotkov podjetnikov, le 12 odstotkov tega ne opravlja. Drugače je z drugo. Kar 19 od 50 anketiranih trdi, da nihče od strank ne vodi knjige sklepov. Povprečno tako vodi sklepe le 37,2 odstotkov podjetnikov. Večina jih sklepe sprejema glede vrste OS, metode amortiziranja OS, vrednotenja zalog ter načina vodenja poslovnih knjig. Pri ugotavljanju, ali so inšpektorji na te zahteve sedaj kaj bolj pozorni, so mi podatki razkrili, da

jih kar 44 odstotkov meni, da ne, le 16 odstotkov pa jih je že imelo izkušnje, da so bili tu inšpektorji pozornejši.

Ker je kontrola pri tovrstnem opravljanju dela zelo pomembna, sem glede podatkov raziskave ugotovila, da 70 odstotkov računovodskih servisov knjigovodske listine kontrolira le ob samem knjiženju teh, 44 odstotkov pa tudi ob njihovem sprejetju v računovodstvo. Redko je prisotna kontrola ob medletnih ali letnih izkazih. Pri vprašanju o potrebi podjetnikov oziroma zanimanju o preobrazbi v družbo sem z raziskavo dobila odgovor, da jih le 14 odstotkov razmišlja v to smer, ostali se kljub veliki obdavčitvi in sprejetju SRS 39 za to ne zanimajo. Pomemben je tudi podatek, da polovica računovodskih servisov ne podaja razkritij za samostojne podjetnike, saj so mnenja, da ta niso obvezna.

Po mnenju računovodij je z uveljavitvijo SRS 39 postalo računovodstvo preglednejše, izboljšala pa se je tudi kontrola vodenja poslovnih knjig. Obe trditvi sta bili ocenjeni s povprečjem, višjim od 4. Slabo pa sta bili ocenjeni trditvi, da je sedaj vodenje poslovnih knjig enostavnejše (ocena 2,78) ter da je večje cenjenje računovodij in njihovega dela (ocena 2,02). Pri analizi podatkov o prevrednotovanju me je rezultat zelo presenetil. Skoraj 60 odstotkov anketiranih računovodskih servisov postavk iz bilance in izkaza poslovnega izida ne prevrednotuje. Nekateri to utemeljujejo z vzrokom, da so njihovi podjetniki tako majhni, da to ni potrebno.

V nadaljevanju sem preverila tudi nekaj hipotez. V prvi sem ugotovila, da kar v 74 odstotkih servisov podjetniki vodijo sklepe 60 odstotno ali več, v 26 odstotkih pa podjetniki vodijo sklepe kar 100 – odstotno. V drugi hipotezi sem preverjala, ali je povprečno več kot 75% strank v računovodskih servisih ravno s.p.-jev. T-test mi je pokazal, da je ta hipoteza pravilna. Pri tretji hipotezi sem preverjala povezanost med dvema spremenljivkama, udeleževanje seminarjev in velikost podjetja. Z χ^2 preizkusom oziroma kontingenco sem ugotovila, da udeleževanje seminarjev ni odvisno od velikosti podjetja. Vsi računovodski servisi obiskujejo seminarje, neodvisno od tega, ali ga vodijo sami ali pa imajo zaposlenih več oseb. Tudi četrta in peta hipoteza se naslanjata na preverjanje skupin. Četrta podaja ugotovitev, da izobrazba anketiranih in opravljanje prevrednotovanja nista povezani. Enaka ugotovitev velja za peto hipotezo. Uvedba SRS 39 namreč ni vplivala na povečanje podjetnikov v računovodskih servisih.

Glede na to, da kar 96 odstotkov anketiranih vodi knjige tudi za družbe in ne le za samostojne podjetnike, jih je kar polovica takih, ki ima 66,4 odstotkov (Mean) ali več strank ravno podjetnikov.

SKLEP

V Sloveniji so bili prvi SRS sprejeti leta 1993, spremenjeni in dopolnjeni pa so začeli veljati s 1. 1. 2002. Potreba po spremembi dosedanjih SRS se je pojavila najprej na področju prevrednotovanja in na področju konsolidiranja. So obvezna pravila o strokovnem ravnanju na odročju računovodenja v Sloveniji in so obvezni za vse gospodarske družbe.

Splošnih računovodskih standardov je 30, posebnih pa trenutno 10, med katere spada tudi SRS 39 – Računovodske rešitve pri malih samostojnih podjetnikih posameznikih. Po tem standardu vodijo poslovne knjige vsi zasebniki, ki opravljajo dejavnost, razen nekaterih zavezancev, ki lahko vodijo samo evidenco prejetih in izdanih knjigovodskih listin, kamor spadajo npr. izdelovalci izdelkov domače in umetnostne obrti, zavezanci, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom, zavezanci, ki se jim poslovni izid ugotavlja z upoštevanjem normiranih odhodkov, itd.

SRS 39 je glede vrednotenja postavk v izkazu stanja in izkazu poslovnega izida povezan s splošnimi standardi. Povzema pravila računovodskega obravnavanja poslovnih dogodkov, ki se pri podjetniku pojavljajo pogosteje. Pod določenimi pogoji pa dopušča podjetniku vodenje poslovnih knjig po sistemu enostavnega knjigovodstva.

Pri raziskavi, ki sem jo izvajala v marcu 2005, me je zanimalo, v kolikšni meri je SRS 39 upoštevan in uporabljen med računovodskimi servisi. Cilj moje raziskave je bil, da ugotovim, ali so računovodski servisi seznanjeni z določili, ki jih ta novi standard zahteva. Osrednji vir primarnih podatkov je predstavljalo 50 naključno izbranih računovodskih servisov, lociranih na področju Severne Primorske. Kot raziskovalni inštrument sem uporabila vprašalnik z vprašanji zaprtega tipa.

Pri analizi podatkov sem ugotovila, da se je v računovodskih servisih povečalo število podjetnikov, vendar je večina mnenja, da ne zaradi novega SRS 39. Vzroki so lahko na primer v nastajanju novih podjetij ali zamenjavi računovodstva. Le 14% anketiranih vnese ob ustanovitvi lastnikovo premoženje v podjetje na podlagi ocene cenilca. Pri vodenju evidence pretokov med podjetjem in gospodinjstvom pri enostavnem knjigovodstvu so podjetniki bolj dosledni. Večina jih to evidenco vodi bodisi papirnato ali računalniško. Pri razmejevanju stroškov sem ugotovila, da veliko podjetnikov teh stroškov ne razmejuje, ker imajo ločene poslovne prostore. Med tistimi, ki jih je večina mnenja, da je to razmejevanje odvisno od dejavnosti podjetja. Nova in pomembna zahteva SRS 39 je vodenje knjige sklepov, ki sem ga preverjala tudi s hipotezo. Rezultati so pokazali, da jih kar 38 odstotkov sklepov ne vodi, v 74 odstotkih računovodskih servisov pa vodi sklepe 60 – odstotkov ali več podjetnikov. V sklepih večinoma opišejo vrste OS, metode amortiziranja OS in vrednotenje zalog. Računovodski servisi tudi opravljajo kontrolo oziroma nadzor pravilno izdanih knjigovodskih listin ter njihovega knjiženja, vendar večina le ob sprejetju teh v računovodstvo in pri knjiženju, pečica pa tudi pri medletnih in letnih izkazih. Kar polovica anketiranih

računovodskih servisov ne podaja razkritij, ki so tudi zahteva SRS 39. Mnenja so, da za samostojne podjetnike to ni obveza. Pri ocenjevanju trditev s pomočjo Likertove lestvice se je večina anketiranih strinjala, da je postalo s sprejetjem SRS 39 računovodstvo preglednejše, kontrola vodenja poslovnih knjig pa boljša. Niso pa se strinjali s trditvima, da je vodenje poslovnih knjig postalo enostavnejše ter da se je povečala cenjenost računovodij in njihovega dela. Pomembna ugotovitev raziskave je, da večina računovodskih servisov ne prevrednotuje postavke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Kot sem posredno, tekom raziskave, ugotovila, je to nepotrebno zaradi majhnosti podjetnikov, za katere anketirani računovodski servisi vodijo računovodstvo. Pri preverjanju hipotez sem ugotovila, da je kar $\frac{3}{4}$ strank v računovodskih servisih podjetnikov, vendar njihovo povečanje ni posledica uvedbe SRS 39. Čeprav bi lahko pričakovala, da je udeleževanje seminarjev večje v servisih z več zaposlenimi, me je preverjanje te hipoteze prepričalo v nasprotno. Tudi izobrazba ne pogojuje opravljanja prevrednotevanja postavk v računovodskih servisih, kar potrjuje tudi preverjanje hipoteze pet.

Raziskava me je v velikih pogledih kar presenetila. Pričakovala sem, da se je v tem obdobju, ko se je uvedlo dvostavno knjigovodstvo, večje število podjetnikov odločilo za prepustitev vodenja svojih poslovnih knjig računovodskim servisom, vendar temu ni tako. Iz osebnih izkušenj sklepam, da jih večina meni, da je to preprosto in da bodo z obiskom tečaja to znanje lahko pridobili sami. Zaradi tega je cenjenost računovodij in njihovega dela zelo nizka, kar je potrdila tudi analiza podatkov raziskave. Presenetili so me tudi odgovori anketiranih glede prevrednotevanja, vodenja sklepov in podajanje razkritij. Vse te nove zahteve SRS 39 so s strani podjetnikov ali računovodskih servisov slabo izpolnjene. Mogoče bi bilo potrebno to na seminarjih podrobneje izpostaviti, saj so le-ti redno obiskovani. Čeprav imajo samostojni podjetniki veliko ovir pri svojem poslovanju, od večjih obdavčitev in večje konkurence do nenehnih sprememb in novih zahtev, jih le malo razmišlja o preobrazbi v družbo. Ta podatek pa je lahko za državo samo pozitiven, saj so na trgu nepogrešljivi člen makroekonomije.

LITERATURA

1. Bohorič Maja: Seminar: Obdavčitev dohodkov iz dejavnosti (samostojni podjetnik posameznik). Nova Gorica : Gospodarska zbornica, 2004. 27 str.
2. Jovan Andrej: Raziskava nakupa športnih oblačil in vrednotenje blagovnih znamk. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 41 str.
3. Kavčič Slavka: Prenova bilance stanja in izkaza uspeha ter uvedba izkaza gibanja kapitala po MRS 1, 14, 33 in 34. Zbornik referatov XXXI. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Ljubljana : Zveza ekonomistov Slovenije – Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999, str. 111-127.
4. Košmelj Blaženka, Rovan Jože: Statistika 2 s SPSS-X. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1993. 138 str.
5. Kotler Philip: Marketing Management – Trženjsko upravljanje: Analiza, načrtovanje, izvajanje in nadzor. Ljubljana : Slovenska knjiga, 1996. 832 str.
6. Košmelj Blaženka, Rovan Jože: Statistično sklepanje. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1997. 312 str.
7. Kontni okvir za male samostojne podjetnike posameznike. IKS, Ljubljana, 2003, 4, str. 139-143.
8. Kukec Bojan, Mežnar Drago: Veliki pravni priročnik za podjetnike. Ljubljana : Arkadija, 2004. 489 str.
9. Rogelj Roman: Vaje iz Statistike 2. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 244 str.
10. Rojc Danica: Knjigovodstvo samostojnega podjetnika. Ljubljana : Visoka upravna šola, 2002. 60 str.
11. Rojšek Iča, Žabkar Vesna: Metode trženjskega raziskovanja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 20 str.
12. Rovan Jože: Zbirka statističnih obrazcev in tabel. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1995. 78 str.
13. Slovenski računovodski standard 39 (2003): Računovodske rešitve pri malih samostojnih podjetnikih posameznikih. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003. 13 str.
14. Slovenski računovodski standardi 2002. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002. 326 str.
15. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1995. 209 str.
16. Turk Ivan: Povzetek novosti v računovodskih rešitvah po 1. januarju 2002. Gradivo s posvetovanja o vodenju poslovnih knjig po novih slovenskih računovodskih standardih. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001, str. 5-11.
17. Turk Ivan: Prenova in sprememba Slovenskih računovodskih standardov. Ljubljana: Zbornik referatov 3. letne konference preizkušenih računovodij, 2000, str. 5-16.

18. Zupančič Vera: Novosti pri vodenju poslovnih knjig po Slovenskem računovodskem standardu 39. IKS, Ljubljana, 2003, 6, str. 7-20.
19. Zupančič Vera: Obdavčitev dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti fizičnih oseb (zasebnikov) po novem zakonu o dohodnini. IKS, Ljubljana, 2004, 8, str. 53-63.
20. Zupančič Vera: Samostojni podjetnik in spremembe zakona o gospodarskih družbah. IKS, Ljubljana, 2004, 8, str. 117.
21. Zupančič Vera: SRS 39 in sprejemanje računovodskih usmeritev. IKS, Ljubljana, 2003, 7-8, str. 15-27.
22. Zupančič Vera: popis sredstev in obveznosti do njihovih virov pri zasebnikih. IKS, Ljubljana, 2004, 11. str. 83-88.

VIRI

1. Dopolnjen predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (ZGD-H). [http://www2.gov.si/zak/Pre_Zak.nsf/0/feaa44c437b0ae10c1256f6c0028d7cb?OpenDocument&ExpandSection=1], januar 2005.
2. Fourth council Directive 78/660/EEC. Bruselj, julij 1978. 21 str. [http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=31978L0660&model=guichett], januar 2005.
3. Hercog Branka: Davki in poslovne evidence. Ljubljana, Obrtna zbornica Slovenije, 15. 9. 2004. [<http://www.ozs.si/obrtnik/prispevek.asp?IDpm=952&ID3199>], februar 2005.
4. Korošec Maja: Računovodski sklepi za samostojne podjetnike. Podjetnik, Ljubljana, 22. 10. 2003. [<http://www.podjetnik.com/default.asp?KatID=174&ClanekID=1042>], januar 2005.
5. Navodila za pridobitev statusa samostojnega podjetnika. [<http://rgis.mra.si/slovene/malogosp/sp.php3>], junij 2004.
6. Register SKD: 74.120 – Računovodsko svetovanje. [<http://www.gzs.si/register/zadetki.asp?koda=SEST&SifDej=74.120&Regija=509&pTip=VSE&Vel=VSE>], januar 2005.
7. Valič Stane: Opomnik za ustanavljanje gospodarskih družb in priglasitev dejavnosti samostojnega podjetnika posameznika. Ljubljana, Gospodarska zbornica Slovenije, 2. 11. 2004. [<http://www.gzs/?ID=17349&IDpm=-1>], februar 2005.
8. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št.30/93).
9. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 45/01).
10. Register članov GZS. [<http://www.gzs.si/register/zadetki.asp?koda=SEST&SifDej=74.120&pRegija=509&pTip=VSE&pVel=VSE>], januar 2005.

PRILOGE

PRILOGA 1: Vprašalnik

Vljudno vas prosim za sodelovanje v anonimni raziskavi, ki jo izvajam kot študentka Ekonomske fakultete v Ljubljani v okviru svojega diplomskega dela. Vaši odgovori mi bodo v veliko pomoč, zato se vam za vaše sodelovanje že vnaprej zahvaljujem.

V1. Ali se je v letu 2004 pri vas povečalo število s.p.-jev za katere vodite poslovne knjige? 1. da, zelo 2. da, v manjšem obsegu 3. ne → POJDI NA V3
V2. Ali menite, da je posledica tega povečanja uvedba SRS 39 oz. dvostavnega knjigovodenja? 1. da 2. ne 3. drugo → Kaj? _____ 99. ne ve, b.o.
V3. Kako ocenite vrednost premoženja iz lastnikovega gospodinjstva v podjetje ob ustanovitvi podjetja? 1. na podlagi računov, ki izkazujejo vrednost 2. s pomočjo cenilca 3. premoženja ne vnese v knjigo 4. drugo → Kako? _____ 99. ne ve, b.o.
V4. Kako v povprečju vodite evidence pretokov med podjetjem in gospodinjstvom pri enostavnem knjigovodenju? 1. s pomočjo posebne knjige, papirnato 2. s pomočjo posebne knjige, računalniško 3. podjetnik sam vodi evidenco pretokov 4. evidence se ne vodi 99. nimamo takega primera
V5. V kolikšni meri (%) v povprečju vaše stranke (s.p.–ji) razmejujejo stroške, kot so telefon, električna, kurjava, voda, vzdrževanje ipd., med podjetjem in gospodinjstvom? RAZMERJE S.P. – GOSPODINJSTVO V % 1. 50 – 50 % 2. 20 – 80 % 3. 30 – 70 % 4. 40 – 60 % 5. drugo → _____ 99. ne ve, b.o.
V6. Koliko % vaših strank (s.p.–jev) vodi knjigo sklepov? PRIBLIŽNO 1. 0% → POJDI NA V9 2. 20% 3. 40% 4. 60% 5. 80% 6. 100%
V7. Kako v povprečju vodijo te sklepe? 1. papirnato 2. računalniško
V8. Glede katerih pravil računovodenja, vrednotenja postavk izkaza poslovnega izida in BS sprejemajo podjetniki sklepe? MOŽNIH VEČ ODGOVOROV 1. način vodenja poslovnih knjig 6. vrste AČR 2. vrste OS 7. vrste PČR 3. metoda amortiziranja OS 8. terjatve, dolgove 4. uporabljena metoda vrednotenja zalog 9. prevrednotovanja 5. vrste finančnih naložb 99. ne ve, b.o.

V9. Kako/kdaj pri vas poteka kontrola oz. nadzor pravilno izdanih knjigovodskih listin in njihovega knjiženja? **MOŽNIH VEČ ODGOVOROV**

1. ob sprejetju knjigovodskih listin v računovodstvo
2. ob knjiženju listin
3. ob letni BS in izkazu poslovnega izida
4. ob medletnih izkazih
99. ne ve, b.o.

V10. Ali ste imeli izkušnje, da so davčni inšpektorji po uvedbi SRS 39 bolj pozorni na vodenje evidenc pretokov med podjetjem in gospodinjstvom, vodenje sklepov ipd.?

1. da 2. ne 3. ne vem

V11. Ali je zanimanje podjetnikov za preobrazbo v družbo kaj večja po sprejetju SRS 39?

1. da 2. ne 3. ne vem

V12. Katera razkritja podate pri računovodskih izkazih za samostojne podjetnike? **MOŽNIH VEČ ODGOVOROV**

1. sprememba amortizacijske stopnje
2. izredne prihodke, odhodke
3. sprememba vrednotenja zalog
4. velike zneske, ki izstopajo iz izkazov
5. drugo ⇒ _____
6. ne podajamo razkritij

V13. Prebrala vam bom nekaj trditev, ki se nanašajo na SRS 39. Z ocenami od 1 do 5 prosim ocenite, v kolikšni meri se s posamezno trditvijo strinjate. Ocena 1 pomeni, da se s trditvijo sploh ne strinjate, 5 pa da se popolnoma strinjate.

Z uveljavitvijo SRS 39 ...					
... je postalo računovodstvo s.p.-jev preglednejše.	1	2	3	4	5
... je postalo vodenje poslovnih knjig s.p.-jev enostavnejše.	1	2	3	4	5
... se je izboljšala kontrola vodenja poslovnih knjig.	1	2	3	4	5
... se je povečalo cenjenje računovodij in njihovega dela.	1	2	3	4	5

V14. Ali zaradi oslabitve prevrednotite..... **OZNAČI Z X**

	DA	NE	B.O.
a) Opredmetena OS in neopredmetena dolgoročna sredstva?			
b) Zaloge?			
c) Terjatve do kupcev?			
d) Dolgove?			
e) Finančne naložbe?			

V15. Kako redno se udeležujete seminarjev za izpopolnjevanje znanja?

1. ko so novosti 2. redno, vse seminarje obiskujem 3. občasno, ko mi dopušča čas
4. jih ne obiskujem 5. drugo ⇒ _____

V16. Ali vodite knjige samo za samostojne podjetnike? **PRI 2. NAJ BO MERILO VELIKOSTI PODJETJA ZAKON O GOSPODARSKIH DRUŽBAH**

1. da 2. ne, tudi za ⇒ a) mala podjetja _____ %
b) srednja podjetja _____ %
c) velika podjetja _____ %

V17. Koliko vaših strank je samostojnih podjetnikov? v % Približno _____ %
SOCIODEMOGRAFIJA
D1. Velikost podjetja: _ _ _ zaposlenih
D2. Izobrazba: 1. osnovna ali manj 2. poklicna 3. srednja 4. višja 5. visoka 6. podiplomski, specialistični študij 9 – ne želi povedati

PRILOGA 2: Rezultati ankete

	Število	Delež (v %)
Skupaj vsi anketiranci	50	100,0
Ali se je v letu 2004 povečalo število s.p.-jev? (VPRAŠANJE 1)		
da, zelo	5	5,0
da, v manjšem obsegu	30	60,0
ne ²⁸	15	30,0
Ali je posledica tega povečanja uvedba SRS 39? (VPRAŠANJE 2)		
da	11	22,0
ne	23	46,0
drugo ²⁹	1	2,0
Skupaj³⁰	<50	<100,0
Ocenitev vrednosti premoženja iz lastnikovega gospodinjstva v podjetje ob ustanovitvi podjetja. (VPRAŠANJE 3)		
na podlagi računov, ki izkazujejo vrednost	20	40,0
s pomočjo cenilca	7	14,0
premoženja ne vnese v knjigo	17	34,0
drugo ³¹	6	12,0
Vodenje evidence pretokov med podjetjem in gospodinjstvom pri enostavnem knjigovodenju. (VPRAŠANJE 4)		
s pomočjo posebne knjige, papirnato	7	14,0
s pomočjo posebne knjige, računalniško	18	38,0
podjetnik sam vodi evidenco pretokov	7	14,0
evidenca se ne vodi	6	12,0
nimamo takega primera	11	22,0

²⁸ Če je anketiranec odgovoril z ne, se vprašanje 2 in 3 ni postavilo.

²⁹ Odgovor: delno.

³⁰ Na vprašanje številka 2 je skupno odgovarjalo 35 anketirancev (70%).

³¹ Odgovor: različno.

Nadaljevanje Priloge 2

<i>Skupaj vsi anketiranci</i>	Število	Delež (v %)
Razmejevanje stroškov med podjetjem in gospodinjstvom? (VPRAŠANJE 5)		
50%-50%	11	22,0
20%-80%	9	18,0
30%-70%	11	22,0
40%-60%	2	4,0
drugo ³²	17	34,0
Koliko % s.p.–jev vodi knjigo sklepov? (VPRAŠANJE 6)		
0% ³³	19	38,0
20%	11	22,0
40%	4	8,0
60%	3	6,0
80%	0	0,0
100%	13	26,0
Vodenje teh sklepov. (VPRAŠANJE 7)		
papirnato	16	32,0
računalniško	15	30,0
Skupaj³⁴	<50	<100,0
Sprejemanje sklepov glede: (VPRAŠANJE 8)		
način vodenja poslovnih knjig	24	48,0
vrste OS	28	56,0
metodo amortiziranja OS	28	56,0
uporabljeno metodo vrednotenja zalog	26	52,0
vrste finančnih naložb	9	18,0
vrste AČR	17	34,0
vrste PČR	15	30,0
terjatve, dolgove	24	48,0
prevrednotovanja	19	38,0
ne ve, b.o.	4	8,0
Skupaj	>50	>100,0

³² Odgovori: ne razmejujejo stroškov (19,0%), ločeni stroški po RN (7,0%), odvisno od dejavnosti (4,0%), 60% stroškov (4,0%).

³³ Če je anketiranec na vprašanje 6 odgovoril z 0%, se vprašanje 7 in 8 ni postavilo.

³⁴ Na vprašanje 7 je odgovarjalo skupno 31 anketirancev (62%).

<i>Skupaj vsi anketiranci</i>	Število	Delež (v %)				
Kako/kdaj poteka kontrola oz. nadzor pravilno izdanih knjigovodskih listin in njihovega knjiženja? (VPRAŠANJE 9)						
ob sprejetju knjigovodskih listin v računovodstvo	22	44,0				
ob knjiženju listin	35	70,0				
ob letni BS in izkazu poslovnega izida	2	4,0				
ob medletnih izkazih	6	12,0				
Skupaj	>50	>100,0				
Ali so davčni inšpektorji po uvedbi SRS 39 bolj pozorni na vodenje evidenc pretokov med podjetjem in gospodinjstvom, vodenje sklepov ipd.? (VPRAŠANJE 10)						
da	8	16,0				
ne	20	40,0				
ne vem	22	44,0				
Ali je zanimanje podjetnikov za preobrazbo v družbo kaj večja po sprejetju SRS 39? (VPRAŠANJE 11)						
da	7	14,0				
ne	39	78,0				
ne vem	4	8,0				
Katera razkritja podate pri računovodskih izkazih? (VPRAŠANJE 12)						
spremembo amortizacijske stopnje	8	16,0				
izredne prihodke, odhodke	5	10,0				
spremembo vrednotenja zalog	6	12,0				
velike zneske, ki izstopajo iz izkazov	7	14,0				
drugo ³⁵	2	4,0				
ne podajamo razkritij	33	66,0				
Skupaj	>50	>100,0				
Z ocenami od 1 do 5 so ocenjene naslednje trditve. Ocena 1 pomeni, da se s trditvijo sploh ne strinjajo, 5 pa da se popolnoma strinjajo. (VPRAŠANJE 13)						
Z uveljavitvijo SRS 39 ...						
	Povp. ocena	Ocena 1 (v%)	Ocena 2 (v%)	Ocena 3 (v%)	Ocena 4 (v%)	Ocena 5 (v%)
... je postalo računovodstvo s.p.-jev preglednejše.	4,06	4,0	4,0	26,0	14,0	52,0
... je postalo vodenje poslovnih knjig s.p.-jev enostavnejše.	2,78	26,0	22,0	22,0	8,0	22,0
... se je izboljšala kontrola vodenja poslovnih knjig.	4,22	0,0	12,0	10,0	22,0	56,0

³⁵ Odgovori: kar določa ZGD (2,0%), po potrebi (2,0%)

Nadaljevanje Priloge 2

	Povp. ocena	Ocena 1 (v%)	Ocena 2 (v%)	Ocena 3 (v%)	Ocena 4 (v%)	Ocena 5 (v%)
... se je povečalo cenjenje računovodij in njihovega dela.	2,02	48,0	18,0	26,0	0,0	8,0
Ali zaradi oslabitve prevrednotite..... (VPRAŠANJE 14)						
				Da (v%)	Ne (v%)	B.o. (v%)
... opredmetena OS in neopredmetena dolgoročna sredstva?				40,0	56,0	4,0
... zaloge?				40,0	56,0	4,0
... terjatve do kupcev?				30,0	66,0	4,0
... dolgove?				34,0	62,0	4,0
... finančne naložbe?				34,0	62,0	4,0
Udeleževanje seminarjev za izpopolnjevanje znanja. (VPRAŠANJE 15)						
ko so novosti				24		48,0
redno, vse seminarje obiskujem				17		34,0
občasno, ko mi dopušča čas				9		18,0
jih ne obiskujem				0		0,0
Ali vodite knjige samo za samostojne podjetnike? (VPRAŠANJE 16)						
da				4		8,0
ne, tudi za mala podjetja				46		92,0
ne, tudi za srednja podjetja				4		8,0
ne, tudi za velika podjetja				2		4,0
Skupaj				>50		>100,0
Koliko vaših strank je samostojnih podjetnikov? (VPRAŠANJE 17)						
od 0% do pod 10%				2		4,0
od 10% do pod 25%				4		8,0
od 25% do pod 40%				4		8,0
od 40% do pod 55%				5		10,0
od 55% do pod 70%				11		22,0
od 70% do pod 85%				7		14,0
od 85% do pod 100%				13		26,0
100%				4		8,0
Sociodemografski podatki				Število	Delež (v %)	
Skupaj vsi anketiranci				50	100,0	
Velikost podjetja (število zaposlenih) (VPRAŠANJE D1)						
0				15		30,0
1-2				24		48,0
3-5				7		14,0
6-9				4		8,0

Nadaljevanje Priloge 2

Skupaj vsi anketiranci	50	100,0
Izobrazba anketirancev (VPRAŠANJE D2)		
osnovna ali manj	0	0,0
poklicna	2	4,0
srednja	20	40,0
višja	17	34,0
visoka	9	18,0
podiplomski, specialistični študij	0	0,0
ne želi povedati	2	4,0

PRILOGA 3: Napotki za oblikovanje računovodskih usmeritev

Z	V	Š	Datum	Napotki za oblikovanje računovodskih usmeritev	SRS
1	4	1	1.1.05	<p>Vrste opredmetenih osnovnih sredstev:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stvari drobnega inventarja, ki se obravnavajo kot opredmetena OS; • vsebina pogodbe o finančnem najemu; • nadomestni deli med opredmetenimi OS; <p>podjetnikov osebni avtomobil med opredmetenimi OS;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prenosi vrednosti premoženja iz lastnikovega gospodinjstva; • kasneje nastali stroški (izdatki, ki imajo naravo investicije) 	<p>39.26</p> <p>39.29, 1.52-1.54</p> <p>1.44</p> <p>39.29, 39.55</p> <p>1.15</p>

Legenda:

Z – zaporedna številka sklepa,

V – vrsta računovodske usmeritve (splošni sklepi, poslovne knjige, knjigovodske listine, opredmetena osnovna sredstva,...),

Š – številka sklepa znortraj iste vrste.

PRILOGA 4: Izračun za hipoteze

Tabela 4: Ocene trditev po Likertovi lestvici

Trditev: Z uveljavitvijo SRS 39 ...	Ocena					Ocena aritmetične sredine	Standardni odklon s_y (glej Tabela 2)
	1	2	3	4	5		
...je postalo računovodstvo s.p.-jev preglednejše.	2	2	13	7	26	4,06	1,15
...je postalo vodenje poslovnih knjig s.p.-jev enostavnejše.	13	11	11	4	11	2,78	1,49
...se je izboljšala kontrola vodenja poslovnih knjig.	0	6	5	11	28	4,22	1,06
...se je povečalo cenjenje računovodij in njihovega dela.	24	9	13	0	4	2,02	1,22

Vir: Anketa, marec 2005.

Standardni odklon je statističen parameter s katerim opisujemo oziroma merimo lastnosti populacije (Košmelj, Rovan, 1997, str. 13). Standardni odklon (s_y) za npr. prvo trditev izračunamo na naslednji način:

$$s_y = \sqrt{s_y^2} = \sqrt{1,322857} = \mathbf{1,15}$$

$$\begin{aligned} s_y^2 &= 1/(n-1) * (\sum y_j^2 - 1/n * (\sum y_j)^2) = \\ &= 1/(50-1) * (1^2+1^2+2^2+2^2+...+5^2 - 1/50 * (1+1+2+2+...+5)^2) = \\ &= 1/49 * (889 - 1/50 * (41209)) = \mathbf{1,322857} \end{aligned}$$

Tabela 5: Izračun aritmetične sredine in standardnega odklona v programu SPSS 12.0

Statistics					
		trditev1	trditev2	trditev3	trditev4
N	Valid	50	50	50	50
	Missing	0	0	0	0
Mean		4,0600	2,7800	4,2200	2,0200
Std. Deviation		1,15016	1,48860	1,05540	1,22040

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela 6: Odstotek podjetnikov, ki vodi knjigo sklepov

Frequencies

Statistics		
vodenje_knjige_sklepov		
N	Valid	50
	Missing	0
Mean		37,2000

vodenje_knjige_slepov

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ,00	19	38,0	38,0	38,0
20,00	11	22,0	22,0	60,0
40,00	4	8,0	8,0	68,0
60,00	3	6,0	6,0	74,0
100,00	13	26,0	26,0	100,0
Total	50	100,0	100,0	

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela 7: Hipoteza 2

T-Test

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
odstotek_strank	50	66,4000	28,35705	4,01029

One-Sample Test

	Test Value = 75					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
odstotek_strank	-2,144	49	,037	-8,60000	-16,6590	-,5410

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela 8: Hipoteza 3

Kombinacijska tabela:

Udeleževanje seminarjev	Velikost podjetja (št. zaposlenih)			
	0	1-2	3-5	6-9
Ko so novosti	7	9	6	2
Redno, vse seminarje obiše	4	9	2	2
Občasno, ko dopušča čas	4	5	0	0

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela SPSS:

udeleževanje_seminarjev * velikost_podjetja Crosstabulation

			velikost_podjetja				Total
			1,00	2,00	3,00	4,00	
udeleževanje_seminarjev	1,00	Count	7	9	6	2	24
		% within udeleževanje_seminarjev	29,2%	37,5%	25,0%	8,3%	100,0%
		% within velikost_podjetja	46,7%	39,1%	75,0%	50,0%	48,0%
		% of Total	14,0%	18,0%	12,0%	4,0%	48,0%
	2,00	Count	4	9	2	2	17
		% within udeleževanje_seminarjev	23,5%	52,9%	11,8%	11,8%	100,0%
		% within velikost_podjetja	26,7%	39,1%	25,0%	50,0%	34,0%
		% of Total	8,0%	18,0%	4,0%	4,0%	34,0%
	3,00	Count	4	5	0	0	9
		% within udeleževanje_seminarjev	44,4%	55,6%	,0%	,0%	100,0%
		% within velikost_podjetja	26,7%	21,7%	,0%	,0%	18,0%
		% of Total	8,0%	10,0%	,0%	,0%	18,0%
Total	Count	15	23	8	4	50	
	% within udeleževanje_seminarjev	30,0%	46,0%	16,0%	8,0%	100,0%	
	% within velikost_podjetja	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	30,0%	46,0%	16,0%	8,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,472 ^a	6	,485
Likelihood Ratio	7,378	6	,287
Linear-by-Linear Association	1,980	1	,159
N of Valid Cases	50		

a. 8 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,72.

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela 9: Hipoteza 4

Kombinacijska tabela:

Izobrazba	Prevrednotujejo	
	DA	NE
1	/	/
2	2	/
3	13	9
4	9	7
5	6	4
6	/	/

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela SPSS:

izobrazba * prevrednotujejo Crosstabulation

			prevrednotujejo		Total
			da	ne	
izobrazba	2,00	Count	2	0	2
		Expected Count	1,2	,8	2,0
		% within izobrazba	100,0%	,0%	100,0%
		% within prevrednotujejo	6,7%	,0%	4,0%
		% of Total	4,0%	,0%	4,0%
3,00	3,00	Count	13	9	22
		Expected Count	13,2	8,8	22,0
		% within izobrazba	59,1%	40,9%	100,0%
		% within prevrednotujejo	43,3%	45,0%	44,0%
		% of Total	26,0%	18,0%	44,0%
4,00	4,00	Count	9	7	16
		Expected Count	9,6	6,4	16,0
		% within izobrazba	56,3%	43,8%	100,0%
		% within prevrednotujejo	30,0%	35,0%	32,0%
		% of Total	18,0%	14,0%	32,0%
5,00	5,00	Count	6	4	10
		Expected Count	6,0	4,0	10,0
		% within izobrazba	60,0%	40,0%	100,0%
		% within prevrednotujejo	20,0%	20,0%	20,0%
		% of Total	12,0%	8,0%	20,0%
Total	Total	Count	30	20	50
		Expected Count	30,0	20,0	50,0
		% within izobrazba	60,0%	40,0%	100,0%
		% within prevrednotujejo	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	60,0%	40,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	1,435 ^a	3	,697
Likelihood Ratio	2,144	3	,543
N of Valid Cases	50		

a. 3 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,80.

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela 10: Hipoteza 5

Kombinacijska tabela:

Uvedba SRS 39	Povečanje št. s.p.-jev	
	DA	NE
DA	4	9
NE	2	20

Vir: Anketa, marec 2005.

Tabela SPSS:

Crosstabs

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
uvedba_srs39 * poveèanje_sp	35	100,0%	0	,0%	35	100,0%

uvedba_srs39 * poveèanje_sp Crosstabulation

			poveèanje_sp		Total
			1	2	
uvedba_srs39	da	Count	4	9	13
		% within uvedba_srs39	30,8%	69,2%	100,0%
		% within poveèanje_sp	66,7%	31,0%	37,1%
		% of Total	11,4%	25,7%	37,1%
ne		Count	2	20	22
		% within uvedba_srs39	9,1%	90,9%	100,0%
		% within poveèanje_sp	33,3%	69,0%	62,9%
		% of Total	5,7%	57,1%	62,9%
Total		Count	6	29	35
		% within uvedba_srs39	17,1%	82,9%	100,0%
		% within poveèanje_sp	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	17,1%	82,9%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	2,704 ^b	1	,100		
Continuity Correction ^a	1,393	1	,238		
Likelihood Ratio	2,618	1	,106		
Fisher's Exact Test				,166	,120
N of Valid Cases	35				

a. Computed only for a 2x2 table

b. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,23.

Vir: Anketa, marec 2005.